

ศึกษารูปแบบภาพคนระบายสีของนักเรียนระดับอนุบาล

ห้องสมุดบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ปริญญาโท

ของ

เกริก ยืนพันธ์

11 พ.ค. 2535

เลขบอกลยหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ - ประสานมิตร

เพื่อเป็นฉันทะแห่งการศึกษาค้นคว้าหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

พุทธศักราช 2532

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

๒ 136³69

178524

ศึกษารูปแบบภาพบรรยายลีของไก่ เริ่มระดับอนุบาล

บทคัดย่อ
ของ
เกริก ยืนพันธ์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้า

ปัญหาการศึกษาหาบัณฑิต

กุมภาพันธ์ 2532

การวิจัยครั้งนี้ มีความมุ่งหมายที่จะศึกษารูปแบบภาพคนระบายนัยของนักเรียนระดับอนุบาล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนอนุบาล ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2530 จากโรงเรียนอนุบาลเอกชน เขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 180 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบทดสอบการศึกษารูปแบบภาพคนระบายนัย การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าฐานนิยมและค่าไค-สแควร์

ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า

1. นักเรียนชายและนักเรียนหญิง มีความสามารถในการแสดงออกทางศิลปะ โดยการเขียนรูปแบบภาพคนระบายนัยอยู่ในพัฒนาการศิลปะระยะคล้ายเหมือนจริง

2. นักเรียนชายและนักเรียนหญิง เขียนรูปแบบภาพคนระบายนัยแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 นักเรียนชายเขียนรูปแบบภาพคนผู้ชายเต็มตัว ด้านหน้าตรง ยืนสวมเครื่องแต่งกายชุดสากล ส่วนนักเรียนหญิงเขียนรูปแบบภาพคน ผู้หญิงเต็มตัว ด้านหน้าตรง ยืนสวมเครื่องแต่งกายชุดสากล

3. นักเรียนชายและนักเรียนหญิง มีความสามารถในการเลือกใช้สีแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 นักเรียนชายและนักเรียนหญิงใช้สีสดกันเป็น ส่วนใหญ่ ส่วนนักเรียนชายใช้สีวรรณะเย็นและสีขาวดำ สีที่นักเรียนชายและนักเรียนหญิงใช้เท่ากัน คือ สีวรรณะร้อนและสีที่นักเรียนหญิงและนักเรียนชายไม่ใช้เลยคือสีกลมกลืนกัน

A STUDY OF KINDERGARTEN CHILDREN 'S FIGURE DRAWING

AN ABSTRACT

BY

KRIRK YOONPUND

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the master of Education degrees
at Srinakharinwirot University

February 1989

The purpose of this study was to examine kindergaten children's figure drawings. The samples consisted 180 second year kindergarten childrens enrolled in the second semester of 1987 from private schools in Bangkok. The following statistical methods were employed, namely: percentiles, mode, and chi-square.

Major findings were as followed:

1. Male and female students' ability on art expression through figure drawings is in early realism stage.

2. male and female students' figure drawings were significantly differences at the level of 0.01. Male students drew man figures in front view while standing in suit dressing, whereas the female students drew woman figures in front view while standing in contemporary dresses.

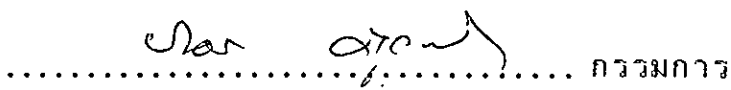
3. Male and female students' ability on colour selection were significantly differences at the level of 0.01. They mostly used contrast colours. male students tended to use cool-tone colours and black-white colours. Furthermore male and female students used warm-tone colours in equal proportions but they never used harmony colours.

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิสิตและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดมหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิตของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการที่ปรึกษา

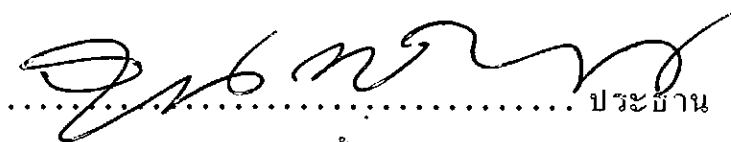
 ประธาน

(รศ.ดร. วิรุณ ตั้งเจริญ)

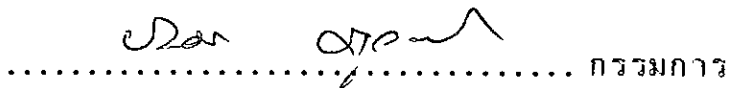
 กรรมการ

(รศ. บังอร ภูวภิรมย์ชัย)

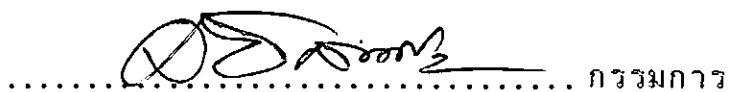
คณะกรรมการสอบ

 ประธาน

(รศ.ดร. วิรุณ ตั้งเจริญ)

 กรรมการ

(รศ. บังอร ภูวภิรมย์ชัย)

 กรรมการ

(ผศ. วินัย ไสมดี)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดมหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิตของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

 คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ศ.ดร. สมพร บัวทอง)

วันที่ 9 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2532

สารบัญ

บทที่

หน้า

1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	✕ ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	6
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	6
	✕ ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	6
	✕ คำนิยามศัพท์เฉพาะ	8
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
	เอกสารที่เกี่ยวข้อง	10
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
	จุดมุ่งหมายการจัดการศึกษา	11
	หลักสูตร	15
	กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย	16
	ความหมายของศิลปศึกษา	19
	หลักการสอนศิลปศึกษาในโรงเรียน	20
	การประเมินผลวิชาศิลปศึกษา	24
	การแสดงออกทางศิลปะ	29
	การวาดภาพระบายสี	30
	สีและจิตวิทยาของสี	30
	การสร้างสรรค์ทางศิลปะ	32
	พัฒนาการของการแสดงออก	33

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการแสดงออกทางศิลปะ	38
× สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า	43
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	44
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	44
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	48
การเก็บรวบรวมข้อมูล	51
การจัดกระทำกับข้อมูล	52
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	54
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	55
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	55
การวิเคราะห์ข้อมูล	55
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	62
ความมุ่งหมายและความสำคัญของการวิจัย	62
วิธีดำเนินการวิจัย	63
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	63
การเก็บรวบรวมข้อมูล	63
การวิเคราะห์ข้อมูล	64
สรุปการวิเคราะห์ข้อมูล	64
อภิปรายผล	65
ข้อเสนอแนะ	67

บทที่

หน้า

บรรณานุกรม 69

ภาคผนวก 74

บัญชีตาราง

ตาราง

หน้า

1	แสดงเขตชั้นในและเขตชั้นนอกของจังหวัดกรุงเทพมหานคร	45
2	แสดงจำนวนโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง	46
3	แสดงจำนวนนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง	47
4	เปรียบเทียบรูปแบบภาพคนของนักเรียนจำแนกตามเพศคิดเป็นร้อยละ	56
5	เปรียบเทียบการใช้สีต่างๆ ของนักเรียนจำแนกตามเพศคิดเป็นร้อยละ	58
6	พัฒนาการขั้นต่างๆ ในการวาดรูปแบบภาพคนระบายสีคิดเป็นร้อยละ	60

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 ภาพเด็กผู้ชายเต็มตัวด้านหน้า ยืน สวมชุดสากล	78
2 ภาพเด็กผู้หญิงเต็มตัวด้านหน้า ยืน สวมชุดสากล	79
3 ภาพผู้ใหญ่เพศชายเต็มตัวด้านหน้า ยืน สวมชุดสากล	80
4 ภาพผู้ใหญ่เพศหญิงเต็มตัวด้านหน้า ยืน สวมชุดสากล	81
5 ภาพผู้ใหญ่เพศชายเต็มตัวด้านหน้า นอน สวมชุดสากล	82
6 ภาพผู้ใหญ่เพศหญิงเต็มตัวด้านหน้า นั่ง สวมชุดสากล	83
7 ภาพวาดคนระบายสีตัดกัน	84
8 ภาพวาดคนระบายสีวรรณะร้อน	85
9 ภาพวาดคนระบายสีวรรณะเย็น	86
10 ภาพวาดคนระบายสีขาวดำ	87
11 ภาพวาดคนขึ้นการวาดภาพมีความหมาย	88
12 ภาพวาดคนขึ้นการวาดภาพคล้ายเหมือนจริง	89
13 ภาพวาดคนขึ้นการวาดภาพอย่างของจริง	90

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

โฉมหน้าของการศึกษาในประเทศไทยกำลังเปลี่ยนไปอย่างเห็นได้ชัดจากยุคของการศึกษาแบบเก่าหรือประเพณีนิยมมาสู่ยุคของการศึกษาแผนใหม่ ซึ่งเรียกว่าการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม (ชาอุทัย อินทรประวัติ. 2529 : 247) ทั้งนี้เพราะการศึกษาเป็นกระบวนการถ่ายทอดและสร้างสรรค์ทักษะ ความรู้ เจตคติ ค่านิยมและความคิดที่จะช่วยให้มนุษย์มีสภาพความเป็นอยู่ที่ดี (กระทรวงศึกษาธิการ. 2525 : 122) ในการที่จะจัดการศึกษาให้เกิดคุณประโยชน์ตามความประสงค์ของคนในชาติและรู้ซึ่งถึงสิ่งที่เราต้องการนั้น ภารกิจสำคัญประการแรก ก็คือ จะต้องศึกษาการเปลี่ยนแปลงก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ สังคม ความเติบโตอย่างรวดเร็วของศิลปวิทยาการ ความเปลี่ยนแปลงของค่านิยมและความรู้สึกนึกคิดของคน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2525 : 188)

ด้วยเหตุดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงหลักสูตรในทุกระดับชั้น เพื่อให้มีความสอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยได้เริ่มเปลี่ยนหลักสูตรและสื่อการเรียนขึ้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น ในปีการศึกษา 2521 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2525 : 122) ซึ่งประกอบด้วยมวลประสบการณ์ที่จัดให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ 5 กลุ่ม คือ กลุ่มทักษะ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย กลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ และกลุ่มประสบการณ์พิเศษแต่ละกลุ่มประสบการณ์ในหลักสูตรกำหนดให้จัดยึดหยุ่นตามพัฒนาการของเด็กและความเหมาะสมของท้องถิ่นเป็นสำคัญ (กรมวิชาการ. 2521 : 2-3) ในการพัฒนาปรับปรุงเปลี่ยนแปลง

ในครั้งนี้ กระทรวงศึกษาธิการได้ตระหนักในความสำคัญของวิชาศิลปศึกษาเป็นอย่างยิ่ง จึงได้บรรจุไว้ในหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ซึ่งเป็นกลุ่มที่ฝึกให้ผู้เรียนมีบุคลิกภาพ ท่าทาง อุปนิสัย ค่านิยม เจตนคติและมีพฤติกรรมในทางที่ดีที่พึงประสงค์ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2525 : 122) โดยเฉพาะบทบาทที่ส่งเสริมการพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และการสร้างศิลปนิสัยที่ดีให้แก่เด็ก ด้วยการสนับสนุนให้มีการแสดงออกอย่างอิสระเสรี ทางความคิดริเริ่มและความคิดจินตนาการเพื่อพัฒนาการทางสมอง ร่างกาย สังคมและความเจริญเติบโตทางอารมณ์ จิตใจ (เลิศ อำนันทนะ. 2523 : 91 - 99)

การสร้างเสริมลักษณะนิสัยให้กับเด็กนั้น ต้องให้ปฏิบัติจริงจนเกิดเป็นนิสัยกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อสร้างเสริมลักษณะนิสัยของเด็ก ได้แก่ จริยศึกษา ศิลปศึกษา ดนตรีและนาฏศิลป์ และกิจกรรมสร้างนิสัย (กระทรวงศึกษาธิการ. 2525 : 122) การสอนศิลปะในโรงเรียนไม่ได้มุ่งเน้นให้เด็กเป็นศิลปิน แต่มุ่งเน้นพัฒนาการทางศิลปะที่มีอยู่ในตัวเด็กให้พัฒนาไปจนถึงขีดสุดจากการแสดงออกทางความคิดสร้างสรรค์ ตามระดับอายุและขีดความสามารถในการสอนศิลปะจะต้องไม่คำนึงถึงผลสำเร็จของผลงาน แต่ควรคำนึงถึงกระบวนการทำงาน ซึ่งจะนำไปสู่พัฒนาการทางด้านทัศนคติ อันได้แก่ ความรู้สึก อารมณ์ ความสนใจ ค่านิยม ทัศนคติที่ดี อันเป็นเป้าหมายของศิลปศึกษา (วิชัย วงษ์ใหญ่. 2521 : 2)

ดังนั้น ศิลปศึกษาจึงเป็นวิชาที่จำเป็นต้องจัดไว้ในหลักสูตร เพราะเป็นวิชาที่ช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่สำคัญ ๆ หลายประการและการเรียนรู้เหล่านั้นจะช่วยพัฒนาให้นักเรียนให้เติบโตขึ้นเป็นผู้ที่สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุขและเจริญก้าวหน้า (นิรมล ศิวณสาร. 2525 : 34) วงการศึกษาทั่วโลกต่างให้ความสำคัญ แก่ กิจกรรมศิลปะเด็กอย่างสูง

เนื่องจากธรรมชาติของศิลปะมีลักษณะที่ยืดหยุ่นเหมาะสมกับลักษณะนิสัยของเด็กๆ ที่มีนิสัยขี้สงสัยขี้สงสัย (เลิศ อานันตะ. 2529 : 98) โดยให้เด็กได้ทำกิจกรรม มีโอกาสสร้างสรรค์ รู้จักแก้ปัญหาและได้สัมผัสกับสภาพความเป็นจริง เพื่อเด็กจะได้ มีประสบการณ์ในด้านสุนทรียภาพและการสร้างสรรค์ (วิรัตน์ พิชญ์ไพฑูย์. 2521 : 12)

แต่มีครูศิลปะจำนวนหนึ่งที่ยังเข้าใจว่าการสอนศิลปศึกษา คือการประกวดแข่งขัน เพื่อชิงรางวัลต่างๆ จึงพยายามทำทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อให้ได้รับรางวัลมากที่สุด ทำให้ กระบวนการเรียนการสอนไม่ตรงกับจุดประสงค์ของหลักสูตร ทั้งที่จริงการประกวดและ แข่งขันทางศิลปะนั้นเป็นการกระตุ้นให้เกิดการกระตือรือร้นในการแสดงออกเท่านั้น (เลิศ อานันตะ. 2529 : 91) ที่เป็นเช่นนี้เพราะผู้สอนไม่มีพื้นฐานการศึกษาด้านศิลปะโดยตรง ทำให้ขาดความรู้ความเข้าใจ. ตลอดจนทักษะและประสบการณ์ทางด้านศิลปะมักจะสอน ตามความเคยชิน (ประเสริฐ ศิลรัตน์. 2529 : 1) และทัศนคติดั้งเดิมที่พยายามเน้นถึง ผลงานโดยไม่คำนึงถึงพัฒนาการทางศิลปะของเด็กแต่ละวัย รวมทั้งปัญหาการขาดแคลนครู ศิลปะที่สามารถเข้าใจถึงจิตใจของเด็ก ความล้มเหลวของศิลปศึกษาในโรงเรียนที่ว่า ไป ได้แก่ การใช้วิธีสอนเก่าๆ (เลิศ อานันตะ. 2523 : 7) ครูที่ไม่มีวุฒิทางด้านศิลปะ ทำหน้าที่สอนวิชาศิลปะ (วิชัย วงศ์ใหญ่. 2529 : 12) และผู้ปกครองส่วนใหญ่ก็ยังมุ่งหวังที่จะให้เด็กเรียนวิชาการด้านต่างๆ ที่มีความหมายมากกว่าศิลปะ (ประเสริฐ ศิลรัตน์. 2529 : 1)

จากการศึกษาค้นคว้าวิจัยและการสังเกต พบว่ากฎพื้นฐานให้เห็นว่า จินตนาการและการสร้างสรรค์ในระยะเด็กเล็กจะแสดงออกได้อย่างเต็มที่เมื่ออายุ 4-4 1/2 ปี และจะลดน้อยลงเมื่ออายุ 5 ปี การลดต่ำลงของการสร้างสรรค์ของเด็กถือว่าเป็น ธรรมชาติที่เกิดขึ้นและหลีกเลี่ยงไม่พ้น อย่างไรก็ตามการลดลงของการสร้างสรรค์ สาเหตุที่ทำให้แนวคิดสร้างสรรค์ของเด็กในวัยนี้ลดลง มีสาเหตุมาจากมนุษย์ด้วยกันไป ลกัดกันแนวความคิดของเขา (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2528 175)

ดังนั้นการให้การจัดการศึกษาทางด้านศิลปะกับเด็ก โดยมากจัดประสบการณ์การเรียนรู้ การเรียนการสอนให้เหมาะสมกับบุคลิกภาพของนักเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญ (วิชัย วงษ์ใหญ่. 2529 : 87) และจำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกฝ่ายต้องร่วมมือกัน เพราะศิลปะเป็นความงดงามที่แสดงออกมาจากจิตใจของเด็ก โดยผ่านการกระทำที่สร้างสรรค์ไม่ว่าจะเป็นการแสดงออกด้วยการเขียนภาพ การปั้น การเรียงความ การเขียนบทกลอน การขับร้อง การร่ายรำ การจัดดอกไม้ ตลอดจนการประดิษฐ์สิ่งของเครื่องเล่นต่างๆ ก็จัดเป็นการแสดงออกทางศิลปะทั้งสิ้น (ประเทิน มหาชนธ์. 2511 : 2) เพราะเหตุว่าศิลปะทุกประเภทย่อมสัมพันธ์กับชีวิต (เลิศ อานันทนะ. 2523 : 18) ที่เกี่ยวข้องกับโลกของวัตถุและสภาพการณ์ของมนุษย์อันจะมีผลไปสู่บุคลิกและลักษณะนิสัยของเด็กต่อไป (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2526 : 22)

การเขียนภาพและระบายสี เป็นส่วนหนึ่งของวิชาศิลปศึกษาที่จัดขึ้นด้วยวัตถุประสงค์ที่จะส่งเสริมให้เด็กทุกเพศและทุกวัยได้มีโอกาสแสดงออก (เลิศ อานันทนะ. 2523 : 18) โดยใช้สื่อต่างๆ เพื่อแสดงความปรารถนาออกมาในรูปของจินตนาการซึ่งอาจเหมือนหรือไม่เหมือนธรรมชาติก็ได้ (วิรัตน์ พิชญ์ไพบูลย์. 2524 : 1) ในการสอนเขียนภาพระบายสีนั้น ต้องส่งเสริมให้เด็กได้รู้จักแสดงออกในทางสร้างสรรค์ตั้งแต่เยาว์วัยและเป็นไปในตัวเด็กอย่างต่อเนื่อง การกระทำสิ่งใดอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอเท่ากับปลูกฝังพฤติกรรมให้กับเด็กโดยตรง พฤติกรรมสร้างสรรค์ในตัวเด็กจึงเป็นเป้าหมายหนึ่งที่มีคุณค่าต่อตัวเด็กและต่อชีวิตในสังคม (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2526 : 17) ซึ่งผลจากการเรียนรู้เหล่านี้เป็นกระบวนการต่อเนื่องที่มีประโยชน์ต่อไปในชีวิตประจำวัน (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2526 : 47)

ดังนั้น ควรจะมีการศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการทางการรับรู้ และการเรียนรู้ทางการแสดงออกทางศิลปะของเด็ก โดยเฉพาะศึกษาเกี่ยวกับการแสดงออกในเรื่องของการวาดภาพระบายสี ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวิชาศิลปศึกษาโดยมีจุดประสงค์หลักในการสร้างเสริมศิลปนิสัย

การวิเคราะห์บทกวีเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมายของหลักสูตรได้นั้น จำเป็นจะต้องมีข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับความสามารถและความสามารถของเด็กในด้านต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียน เพราะเป็นวัยที่สมควรในการวางพื้นฐานในการจัดการศึกษา ซึ่งเด็กวัยนี้มีการสร้างสรรค์และมีความสามารถในการแสดงออกสูง แต่การที่ครูและผู้ปกครองไม่ทราบถึงความสามารถและความต้องการในการแสดงออกทางศิลปะที่แท้จริงของเด็ก ทำให้ไม่สามารถที่จะสนับสนุนและส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาและแสดงออกอย่างอิสระให้มากที่สุดเท่าที่ควรจะเป็นและต่อเนื่อง ซึ่งจากการสังเกตการวาดภาพแบบอิสระของเด็กอายุระหว่าง 5-7 ปี ผลปรากฏว่าเด็ก ๆ ชอบวาดภาพคนมากที่สุดและรองลงมา ก็คือ ภาพสัตว์และภาพต้นไม้ ซึ่งการวาดภาพของเด็กนั้น เด็กผู้หญิงชอบวาดภาพคนและภาพบ้านมากที่สุด (ภัทรา สุนทรทรัพย์, 2505) ส่วนการใช้สีในการวาดภาพของเด็ก เด็ก ๆ จะชอบใช้สีเข้มมากกว่าการใช้สีอ่อน (จันทร์เพ็ญ ไทยประยูร, 2518 : 8) จากผลของการศึกษาภาพที่เด็กวาดจะได้รับอิทธิพลมาจากสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัวของเขา

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานด้านความสามารถและการแสดงออกทางศิลปะของเด็กก่อนวัยเรียนด้านการวาดระบายสีเกี่ยวกับคนด้วยรูปแบบของการสร้างสรรค์และการใช้สี เพราะเด็กวัยนี้เป็นวัยที่แสดงออกทางศิลปะได้เด่นชัด กล่าวคือ เด็กจะแสดงออกโดยความรู้สึกนึกคิดของเขาจากประสบการณ์ที่เขาได้รับจากสภาวะที่เป็นสภาพสิ่งแวดล้อมที่เขาประทับใจและคุ้นเคย ซึ่งข้าพเจ้าเห็นว่าเด็กเล็กได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิดด้วยความอบอุ่นจากผู้ดูแลคือ คนนั้นเอง ดังนั้นคนจึงเป็นสิ่งแวดล้อมที่เด็กคุ้นเคยและใกล้ชิดมากที่สุดทั้งการถ่ายทอดและถ่ายทอดประสบการณ์ของเด็กจึงเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับคนและนั่นข้าพเจ้าจึงเลือกศึกษากิจกรรมการวาดภาพระบายสีเกี่ยวกับคน เพื่อที่จะได้รับทราบถึงพัฒนาการทางศิลปะของเด็ก อันจะเป็นข้อมูลเบื้องต้นและนำไปพัฒนากระบวนการเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษาในเด็กระดับก่อนวัยเรียน เพื่อให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตรต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบภาพวาดคนระบายสีของนักเรียนอนุบาล ชั้นปีที่ 2⁴
2. เพื่อศึกษาการพัฒนาการวาดภาพคนระบายสีของนักเรียนอนุบาล ชั้นปีที่ 2

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงความสามารถในการแสดงออกทางศิลปะโดยการวาดภาพคนระบายสีของนักเรียนอนุบาลชั้นปีที่ 2 อันจะเป็นประโยชน์ ดังนี้

1. เพื่อให้ทราบการพัฒนาการวาดรูปแบบภาพคนระบายสีของนักเรียนระดับอนุบาล ชั้นปีที่ 2
2. เพื่อเป็นประโยชน์แก่ครูและผู้บริหารในการนำข้อมูลไปใช้ปรับปรุงการเรียนการสอน เพื่อให้สอดคล้องกับวุฒิภาวะและพัฒนาการทางศิลปะของนักเรียนในระดับอนุบาล ชั้นปีที่ 2
3. เพื่อเป็นประโยชน์สำหรับผู้ปกครอง ในการส่งเสริมการวาดภาพระบายสีให้เด็กได้พัฒนาอย่างเต็มความสามารถตามความถนัดและตามความสนใจ

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร

ได้แก่ นักเรียนโรงเรียนอนุบาลเอกชนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่กำลังเรียนอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2530 เขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 14,760 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

ได้แก่ นักเรียนโรงเรียนอนุบาลเอกชน ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ซึ่งกำลังเรียนอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2530 เขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 180 คนเป็นนักเรียนชาย 90 คนและนักเรียนหญิง 90 คน จากโรงเรียนอนุบาลเอกชน 9 โรงเรียน โดยได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling)

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระได้แก่ เพศของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 เพศชาย

3.1.2 เพศหญิง

3.2 ตัวแปรตามได้แก่

3.2.1 รูปแบบภาพวาดของเด็ก

เช่น ภาพคนเต็มตัว

ภาพคนครึ่งตัว

ภาพคนด้านหน้า

ภาพคนด้านข้าง

ภาพคนด้านหลัง

ภาพคนเพศชาย

ภาพคนเพศหญิง

ภาพเด็ก

ภาพผู้ใหญ่

ภาพคนชรา

ภาพคนสวมเครื่องแต่งกายชุดไทย

ภาพคนสวมเครื่องแต่งกายชุดสากล

ภาพคนทำกิจกรรมอื่น

ภาพคนทำกิจกรรมนั่ง

ภาพคนทำกิจกรรมนอน

3.2.2 สี

3.2.2.1 สีวาระร้อน

3.2.2.2 สีวาระเย็น

3.2.2.3 สีคัดกัน

3.2.2.4 สีกลมกลืน

3.2.2.5 สีขาวดำ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การวาดภาพคนระบายสี หมายถึง ความสามารถในการแสดงออกทางศิลปะ โดยการใช้สีวาดและระบายลงบนกระดาษให้เป็นภาพคน
2. รูปแบบภาพคน หมายถึง ภาพที่เด็กวาดและระบายลงบนกระดาษให้เป็นรูป ว้างหรือรูปทรง
3. ภาพคนเต็มตัว หมายถึง รูปแบบภาพคนเต็มตัวระบายสี
4. ภาพคนครึ่งตัว หมายถึง รูปแบบภาพคนครึ่งตัวท่อนบนระบายสี
5. ภาพคนด้านหน้า หมายถึง รูปแบบภาพคนด้านหน้าระบายสีครึ่งตัวหรือเต็มตัว
6. ภาพคนด้านข้าง หมายถึง รูปแบบภาพคนด้านข้างระบายสีครึ่งตัวหรือเต็มตัว
7. ภาพคนด้านหลัง หมายถึง รูปแบบภาพคนด้านหลังระบายสีครึ่งตัวหรือเต็มตัว
8. ภาพแสดงเพศ หมายถึง รูปแบบภาพวาดคนผู้หญิงหรือผู้ชาย
9. ภาพแสดงวัย หมายถึง รูปแบบภาพวาดคนชราหรือผู้ใหญ่หรือเด็ก
10. ภาพเครื่องแต่งกาย หมายถึง รูปแบบภาพวาดคนสวมเครื่องแต่งกายชุดไทย หรือชุดสากล

11. ภาพคนแสดงท่าทาง หมายถึง รูปแบบภาพคนแสดงท่าทางยืนหรือนั่งหรือนอน
12. สีวรรณะร้อน หมายถึง สีแดง สีส้ม สีชมพูและสีเหลือง
13. สีวรรณะเย็น หมายถึง สีเขียว สีน้ำเงิน สีฟ้า สีเขียวอ่อนและสีเหลือง
14. สีตัดกัน หมายถึง สีวรรณะร้อนใช้ร่วมกับสีวรรณะเย็น
15. สีกลมกลืน หมายถึง สีที่แสดงน้ำหนักวงแผนสี
16. สีขาวดำ หมายถึง สีขาวใช้ร่วมกับสีดำ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย
 - ความมุ่งหมายของการศึกษา
 - เป้าประสงค์ของการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา
 - ความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาอบรมเด็กก่อนวัยเรียน
2. หลักสูตรการสอนระดับอนุบาล
 - หลักสูตรการศึกษาก่อนวัยเรียน พุทธศักราช 2522
3. กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย
 - จุดมุ่งหมายของการสร้างเสริมลักษณะนิสัย
 - โครงสร้างกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยระดับการศึกษาก่อนวัยเรียน
 - เนื้อหาในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย
4. ศิลปศึกษา
 - ความหมายของศิลปศึกษา
5. หลักการสอนศิลปศึกษาในโรงเรียน
 - ปัญหาและอุปสรรคในการสอนศิลปศึกษาในโรงเรียน
 - การวัด การประเมินผลวิชาศิลปศึกษา
 - แนวการวัดผลระดับก่อนประถมศึกษา
6. การแสดงออกทางศิลปะของเด็ก
 - การวาดภาพระบายสี
 - สีและจิตวิทยาของสี
 - การสร้างลวดลายทางศิลปะ
7. การพัฒนาการของเด็กอนุบาล
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการแสดงออกทางศิลปะ

จุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัย

ในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยจุดมุ่งหมายที่มีความสำคัญมากคือการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ เพื่อเบล บิดาแห่งการศึกษาอนุบาลมีความเชื่อว่า คุณธรรมจะส่งเสริมพัฒนาการตามธรรมชาติของเด็กให้เจริญขึ้นด้วยกระบวนการกระตุ้นให้เกิดความคิดในทางสร้างสรรค์อย่างเสรี โดยใช้การเล่นและกิจกรรมเป็นเครื่องมือซึ่ง เลียนาว์ค, แวนเดอร์แมน และไมท์ ได้กล่าวว่า การจัดการศึกษาให้แก่เด็กอนุบาลจะต้องประกอบด้วยจุดมุ่งหมาย 6 ประการ คือ 1. ทักษะที่ดี 2. พฤติกรรมที่เหมาะสม 3. เข้าใจสิ่งต่าง ๆ รอบตัว และชื่นชมต่อสิ่งนั้น 4. การแสดงออกทางด้านความคิดสร้างสรรค์ 5. มีอิสระในการคิดและแก้ปัญหา 6. มีความเข้าใจในความรู้และทักษะต่าง ๆ

นอกจากนี้ วิตมาว ยังเพิ่มเติมอีกว่าการจัดโปรแกรมการเรียนการสอนให้ดีขึ้นจะต้องจัดให้มีกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ การแสดงละคร การสังเกตโดยการสัมผัส การทดลองของการจัดการศึกษาระดับอนุบาลศึกษาในประเทศไทย มีข้อหนึ่งกล่าวว่าเพื่ออบรมเด็กให้มีการสังเกต มีไหวพริบ เฉลียวฉลาด คิดหาเหตุผลให้เกิดความเข้าใจด้วยตนเอง มีความพากเพียร ความพยายามและอดทน ไม่จับจด โดยวราภรณ์ รักวิจัย ได้กล่าวว่า เด็กปฐมวัยเป็นวัยที่สำคัญที่สุด ในการเสริมสร้างลักษณะอุปนิสัยบุคลิกภาพและพฤติกรรมที่จะมีผลต่อตนเองและสังคม เพราะในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปตามหลักจิตวิทยาพัฒนาการว่า ในช่วงวัยเด็กแรกเกิดถึง 6 ขวบ เป็นระยะที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญาและบุคลิกภาพ ประสบการณ์ที่เด็กได้รับในระยะนี้ จึงมีอิทธิพลมากต่อการเสริมสร้างฐานความพร้อมสำหรับการพัฒนาในขั้นต่อไป หรืออาจจะขัดขวางชะงักการพัฒนาของเด็ก การจัดการศึกษาก่อนวัยเรียนจึงมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริม ปลุกฝัง ลักษณะ อุปนิสัย และบุคลิกภาพที่ดีให้แก่เด็กและเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กก่อนที่จะเข้าเรียนในชั้นประถมศึกษา

ปีพุทธศักราช 2503 เป็นปีแรกที่กำหนดการศึกษาระดับอนุบาลขึ้นแก่ส่วนใหญ่เด็กที่ได้รับการศึกษาในระดับนี้ ผู้ปกครองจะมีฐานะทางเศรษฐกิจดี จนกระทั่งปีพุทธศักราช 2520 มีแผนการศึกษาแห่งชาติขึ้นเพื่อสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 โดยได้กำหนดแนวทางการพัฒนาเด็กและเยาวชน เน้นถึงความสำคัญของเด็ก ก่อนวัยเรียนหรือเด็กปฐมวัย ซึ่งมีเป้าหมายดังนี้

1. รัฐจะจัดและสนับสนุนการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยในระดับท้องถิ่นโดยจะสนับสนุนให้ท้องถิ่นและเอกชนจัดให้มากที่สุด

2. รัฐจะจัดการศึกษาระดับนี้ โดยจัดเพื่อเป็นตัวอย่างมีรูปแบบที่เหมาะสม เพื่อการค้นคว้าวิจัย อันจะช่วยเสริมสร้างคุณภาพให้กับการดำเนินการ

3. การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยจะมุ่งการอบรมเลี้ยงดู เสริมสร้างภาวะโภชนาการที่ถูกต้อง บริการด้านสาธารณสุข เตรียมเด็กให้พร้อมทุกๆ ด้าน เพื่อจะได้เข้าศึกษาในระดับสูงขึ้นไป

4. การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย อาจจัดเป็นระบบการศึกษาในโรงเรียน หรือนอกระบบโรงเรียนโดยจัดอยู่ในรูปสถานรับเลี้ยงเด็ก ศูนย์เด็กปฐมวัยและชั้นเด็กเล็ก หรืออยู่โรงเรียนอนุบาลก็ได้

5. การกำหนดช่วงอายุ ควรยืดหยุ่นตามสภาวะท้องถิ่น ไม่ควรจำกัดห้องเรียน โดยจำกัดจำนวนเปล 1 ชั้นเรียน

ความมุ่งหมายของการศึกษา

แผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปีพุทธศักราช 2520 กล่าวว่าแผนการศึกษาตามนโยบายแห่งแผนการศึกษาที่จำเป็นจะต้องจัดกระทำต่อเนื่อง ทั้งในระบบโรงเรียน และนอกระบบโรงเรียน เพื่อสร้างเสริมคุณภาพของพลเมืองให้ดำรงชีวิตอย่างมีความสุข และสร้างคุณประโยชน์ต่อสังคมโดยมีความมุ่งหมายของการศึกษาคือ

1. ให้มีความเคารพในสิทธิและหน้าที่ของตนเองและของผู้อื่นมีระเบียบวินัย
เคารพและปฏิบัติตามกฎหมาย ศาสนาและหลักธรรม
2. ให้มีความเข้าใจและกระตือรือร้นที่จะมีส่วนในการปกครองประเทศตามวิถี
ทางประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนาและพระ
มหากษัตริย์เป็นประมุข
3. ให้มีความรับผิดชอบต่อชาติ ต่อท้องถิ่น ต่อครอบครัวและต่อตนเอง
4. ให้มีความสำนึกในการเป็นคนไทยร่วมกัน มีความรักชาติตระหนักในความ
มั่นคงปลอดภัยชาติและมีส่วนร่วมในการป้องกันประเทศ
5. ให้มีความยึดมั่นและผูกความเสมอภาค ความสุจริต ยุติธรรม
6. ให้มีบุคลิกภาพที่ดี มีสุขภาพและอนามัยสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ
7. ให้มีความขยันหมั่นเพียร มีความสามารถในการประกอบอาชีพและใช้จ่าย
อย่างประหยัด ตลอดจนร่วมมือประกอบกิจและธุรกิจต่างๆ โดยชอบด้วยกฎหมาย
8. ให้มีความสามารถในการติดต่อทำความเข้าใจและร่วมมือต่อกันขจัดข้อขัด
แย้งด้วยสติปัญญาและโดยสันติวิธี
9. ให้มีความรู้ ความเข้าใจ และเห็นคุณค่าในวิทยาการ ศิลปวัฒนธรรม
อารยธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรของประเทศ

เป้าประสงค์ของการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา

เด็กปฐมวัยเป็นช่วงชีวิตที่เริ่มต้นระยะที่สำคัญ สภาวะแวดล้อมที่เกิดขึ้นใน
ระหว่างเด็กอายุแรกเกิดจนถึงเริ่มเข้าชั้นประถมศึกษามีผลกระทบโดยตรงต่อเด็ก ดังนั้น
การจัดการศึกษาในระดับนี้จึงเป็นการจัดที่สร้างเสริมประสบการณ์เน้นพัฒนาการให้เด็กได้
มีความพร้อมทุกๆ ด้านให้มากที่สุด ซึ่งเป้าประสงค์ของการศึกษาระดับก่อนวัยเรียน มีถึง
ต่อไปนี้

1. พัฒนาเด็กในด้านค่านิยม มีพฤติกรรมที่ดี
2. เตรียมพร้อมให้เด็กทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและจิตใจ
3. พัฒนาเด็กให้รู้จักตนเองและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข
4. จัดประสบการณ์ให้เด็กอย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง
5. ส่งเสริมให้เด็กมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี
6. ส่งเสริมให้เด็กทำงานด้วยตนเองและพัฒนาการเคลื่อนไหว
7. ส่งเสริมความสามารถในการควบคุมอารมณ์
8. เพิ่มความสามารถในการควบคุมตนเอง
9. รู้จักคิดวิจารณ์และแก้ปัญหา
10. ให้โอกาสเด็กได้แสดงออกและซาบซึ้งในสิ่งสวยงาม

เป้าหมายเหล่านี้เป็นพื้นฐานเตรียมพร้อมเพื่อที่จะให้เด็กได้พร้อมสมบูรณ์ที่จะเรียนในชั้นประถมศึกษา เพราะเด็กในวัยนี้เป็นวัยที่พร้อมที่จะเรียนรู้ ฉะนั้นจึงจำเป็นต้องส่งเสริมเพื่อสนับสนุนให้เด็กได้พัฒนาทุกๆ ด้าน

ความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาอบรมเด็กวัยก่อนประถมศึกษา เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กด้านต่างๆ มีดังนี้

1. ด้านร่างกาย เพื่อส่งเสริมความเจริญเติบโตและความแข็งแรงของร่างกาย พร้อมทั้งปลูกฝังลักษณะนิสัยให้ถูกต้องตามสุขอนามัย
2. ด้านจิตใจ อารมณ์ เพื่อส่งเสริมและปลูกฝังสภาพจิตใจให้มีสภาพจิตใจที่ดี มีคุณธรรมประจำใจ
3. ด้านสังคม เพื่อส่งเสริมและปลูกฝังให้มีความสัมพันธ์ที่ดีงาม
4. ด้านสติปัญญา เพื่อส่งเสริมให้รู้จักคิดเป็น ทำเป็นและแก้ปัญหาเป็น โดยใช้เหตุผลที่ดี

หลักสูตรการสอนระดับอนุบาล

แนวจัดประสบการณ์หรือหลักสูตรระดับอนุบาล (กระทรวงศึกษาธิการ. 2528: 124) มีทั้งสี่ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมี 5 ฉบับ คือหลักสูตร พ.ศ. 2483, 2496, 2503, 2518 และ 2522 หลักสูตรทุกฉบับกำหนดเวลาเรียนระดับอนุบาลมี 2 ปี คือ ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 และระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 ซึ่งในระยะแรกเน้นเนื้อหาวิชา โดยแบ่งเนื้อหาวิชาออกเป็นวิชาสังคม ภาษาไทย เลข ธรรมชาติศึกษา ศิลปศึกษา สุขศึกษา บัณฑิตคุณตรี ซึ่งวัตถุประสงค์ของแต่ละวิชาได้วางไว้อย่างกว้าง ๆ ไม่คำนึงถึงการประเมินผลมากนัก การเรียนการสอนมุ่งเน้นการอ่านออกเขียนได้และไม่ได้เน้นในเรื่องประเพณีวัฒนธรรม และการใช้ชีวิตช่วยกันในเรื่องสังคมเพราะสังคมในสมัยก่อนมีความเป็นอยู่เรียบง่ายไม่ซับซ้อนเหมือนสังคมปัจจุบัน

หลักสูตรการศึกษาก่อนวัยเรียน พุทธศักราช 2522 ได้จัดแบ่งเป็นกลุ่มประสบการณ์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้คือ

- กลุ่ม 1. เตรียมสร้างเสริมทักษะภาษาไทย
- กลุ่ม 2. เตรียมสร้างเสริมทักษะคณิตศาสตร์
- กลุ่ม 3. เตรียมสร้างเสริมประสบการณ์
- กลุ่ม 4. เตรียมสร้างเสริมลักษณะนิสัย

ซึ่งจะสังเกตได้ว่าหลักสูตรศึกษาก่อนวัยเรียน หรือระดับอนุบาลในปัจจุบันจะมีคำว่า "เตรียม" อยู่หน้ากลุ่มวิชาต่างๆ เพื่อจะให้เห็นว่าเป็นการปูพื้นฐานให้แก่เด็กก่อนที่จะเข้าไปเรียนชั้นประถมศึกษาต่อไป ในด้านการเรียนการสอนเน้นมุ่งเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กมากกว่าเน้นเนื้อหาวิชา พร้อมทั้งเน้นในเรื่องประเพณีวัฒนธรรมและการใช้ชีวิตอยู่ในสังคมร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขด้วย

กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย

กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย เป็นกลุ่มที่มุ่งฝึกให้นักเรียนมีบุคลิกภาพที่ดีมีอุปนิสัย ทำทาง ค่านิยม เจตคติและมีพฤติกรรมที่ดีที่พึงประสงค์พร้อมทั้งส่งเสริมให้ฝึกปฏิบัติจนชิน เกิดเป็นนิสัย กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยมีกิจกรรมต่างๆ เพื่อเสริมสร้างลักษณะนิสัยของเด็กดังนี้ คือ

1. จริยศึกษา เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นฝึกเด็กให้มีคุณธรรม พร้อมทั้งฝึกปฏิบัติจนเป็นนิสัย เด็กยึดถือปฏิบัติและดำเนินชีวิตในสังคมได้ดี
2. เพลง ดนตรี และการเคลื่อนไหวประกอบจังหวะ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมความละเอียดอ่อนของความรู้สึก อารมณ์และพัฒนาบุคลิกภาพที่ดีให้แก่เด็ก
3. ศิลปะและการสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กมีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ มีวินัย และทัศนคติที่ดีและอยู่ร่วมในสังคมอย่างมีความสุข

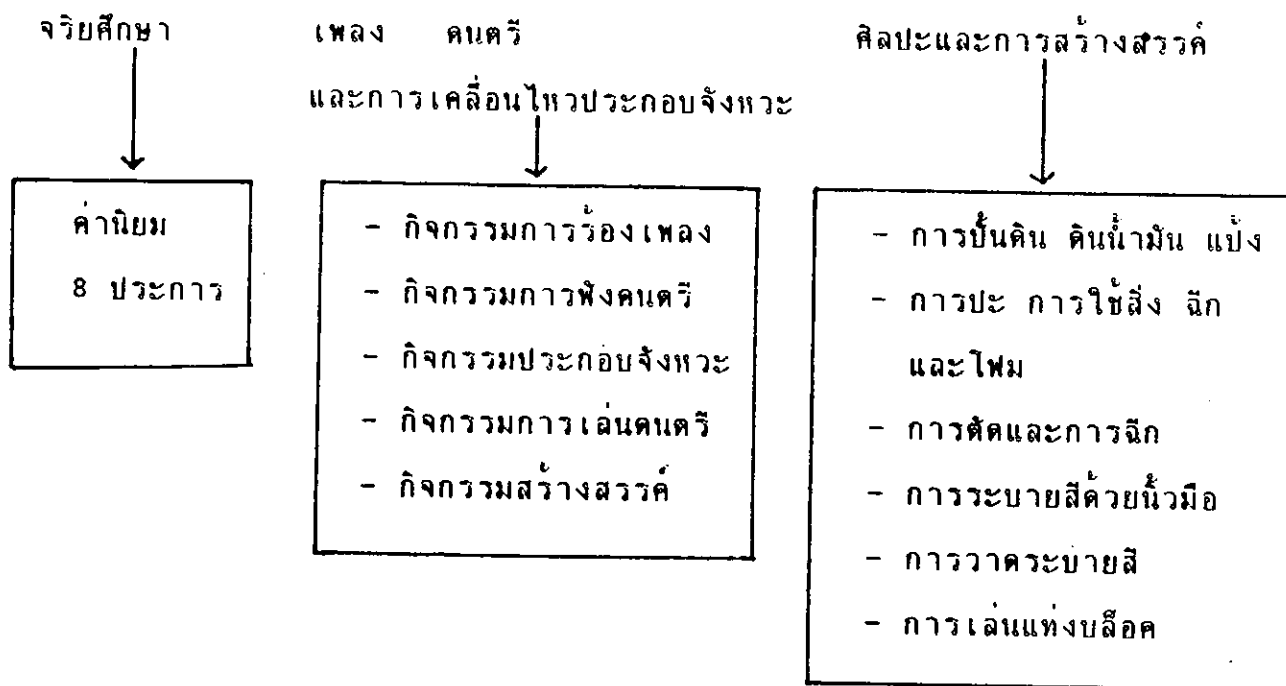
จุดมุ่งหมายของการสร้างเสริมลักษณะนิสัย

จุดมุ่งหมายของการสร้างเสริมลักษณะนิสัยมีดังนี้

1. เพื่อปลูกฝังค่านิยม เจตคติและคุณลักษณะที่ดีของศิลปะและวัฒนธรรมของไทย
2. เพื่อปลูกฝังให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
3. เพื่อส่งเสริมให้มีวินัยที่ดี รักสวยรักงาม มีความซื่อสัตย์ในตัวเอง รักของของคนอื่น
4. เพื่อส่งเสริมให้เด็กแสดงออกตามความถนัดและความสามารถของแต่ละบุคคล
5. เพื่อพัฒนาทางร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา
6. เพื่อฝึกให้เป็นคนมีระเบียบ ปรมาตมและช่างสังเกต
7. เพื่อให้เด็กเกิดความรู้สึกสนุกสนานเพลิดเพลินใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

โครงสร้างกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย

ระดับการศึกษาก่อนวัยเรียน

เนื้อหาในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย

การสร้างเสริมลักษณะนิสัย หมายถึง การจัดประสบการณ์ในด้านสร้างนิสัยอันพึงประสงค์ให้แก่เด็ก ซึ่งได้แก่บุคลิกภาพ ค่านิยม ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีคุณธรรม และให้รู้จักปฏิบัติตนในการอยู่ร่วมกัน สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในสังคม

ประสบการณ์ที่สร้างเสริมลักษณะนิสัยของเด็ก แบ่งเป็น 3 หัวข้อดังนี้

1. จริยธรรมและค่านิยม
2. เพลง ดนตรี และการเคลื่อนไหวประกอบจังหวะ
3. ศิลปะและการสร้างสรรค์

จริยธรรมและค่านิยม มีค่านิยมต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์ต่อชีวิตของบุคคลทั่วไปรวม 8 ข้อ

เพลง คนตรี และการเคลื่อนไหวประกอบจังหวะมีกิจกรรม การร้อง การฟัง การเคลื่อนไหวประกอบจังหวะการเล่น และการสร้างสรรค์

ศิลปะและการสร้างสรรค์มีการวาดภาพระบายสี การปั้น การตัด ฉีก การเล่น แท่งบล็อก

จุดประสงค์ทั่วไปของกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย

กระทรวงศึกษาธิการ (2525 : 215) ได้กำหนดจุดประสงค์ทั่วไปของกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ไว้ดังนี้

1. ให้มีค่านิยม เจตคติ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์
2. ให้สามารถพัฒนาทางร่างกาย จิตใจ และสังคม
3. ให้มีโอกาสได้แสดงออกตามความถนัด และความสามารถของบุคคล
4. ให้สามารถได้เรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันอย่างมีวัฒนธรรม ตามวิถีทาง

ประชาธิปไตย

5. ให้สามารถพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความประณีตและวินัยที่ดี

สรุปได้ว่า วิชาศิลปะและการสร้างสรรค์เป็นวิชาที่อยู่ในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย และอยู่ในกลุ่มเดียวกับวิชาจริยศึกษา และค่านิยม เพลงคนตรี และการเคลื่อนไหวประกอบจังหวะ ซึ่งแต่ละวิชามีธรรมชาติที่เหมือนกันคือ เป็นวิชาที่สร้างนิสัยให้กับเด็กมุ่งเน้นในด้านการฝึกปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่

ศิลปศึกษา

ความหมายของศิลปศึกษา

ชลอ พงษ์ลาภารท (2526 : 1) ได้กล่าวถึง ศิลปศึกษา คือ การเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้ใช้ประสบการณ์อันจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์แสดงออกเป็นผลงานต่าง ๆ

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2529 : 84) ได้กล่าวถึงศิลปศึกษา หมายถึง การให้การศึกษาทางด้านศิลปะกับเด็ก โดยการจัดประสบการณ์การเรียนการสอนให้เหมาะสมกับวุฒิภาวะของเด็ก

เลิศ อำนันทนะ (2528 : 211) กล่าวถึงศิลปศึกษาว่า ศิลปศึกษา หมายถึง วิชาที่จัดการเรียนการสอนขึ้นภายในโรงเรียน เพื่อส่งเสริมให้เด็กทุกระดับมีโอกาสแสดงออกอย่างเสรีทางความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ตามความสนใจและตามความถนัดแต่ละบุคคล

ดังนั้นสรุปว่าศิลปศึกษา หมายถึง การให้การศึกษาทางด้านศิลปะแก่เด็กโดยจัดกระบวนการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับวุฒิภาวะของเด็ก โดยส่งเสริมให้เด็กได้แสดงออกอย่างเสรี มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ตามความสนใจและความสามารถของแต่ละปัจเจกบุคคล

หลักการสอนศิลปศึกษาในโรงเรียน

กระทรวงศึกษาธิการ (2525 : 137) ได้กล่าวถึงแนวการสอนศิลปศึกษาว่า การสอนแต่ละครั้งควรสอนเนื้อหาแต่ละเรื่องสลับกันไป เพื่อผู้เรียนจะไม่เกิดความเบื่อหน่าย ครูควรวางแผนดำเนินการสอนเพื่อให้เด็กได้รับประสบการณ์มากที่สุด กิจกรรมที่มอบหมายให้นักเรียนสร้างสรรค์ ครูควรมีตัวอย่างวัสดุให้เด็กดูและเข้าใจเป็นอย่างดี บางครั้งครูจำเป็นต้องสาธิตให้เด็กนักเรียนดูเพื่อความรู้และความเข้าใจตรงกัน ครูจำเป็นต้องอยู่กับเด็กตลอดเวลาขณะมอบหมายงานให้แก่เด็ก เพื่อที่ครูจะได้สังเกตและช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหา ครูจะต้องคำนึงถึงการส่งเสริมให้เด็กได้แสดงออกอย่างอิสระ ตามความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก ผลงานของเด็กครูควรจะนำไปเปรียบเทียบกับครั้งก่อนของเขาเพื่อดูว่าพัฒนาขึ้นหรือไม่ นอกจากนี้ครูจำเป็นต้องฝึกให้เด็กมีวินัยรักสะอาดและสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างดีด้วย

✓ อารี สุทธิพันธุ์ และวิฑูร ตั้งเจริญ (2518 : ไม่มีเลขหน้า) ได้เสนอแนะถึง การดำเนินการสอนศิลปศึกษาได้ดังดังนี้

1. ครูต้องเตรียมการสอนล่วงหน้าเพื่อสร้างความสนใจ
2. ครูควรคำนึงถึงวุฒิภาวะของเด็กแต่ละบุคคล
3. การเรียนการสอนต้องให้เด็กเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน
4. เสนอแนะ เชิงสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมความคิดและจินตนาการ
5. ส่งเสริมการเรียนการสอนให้มีบรรยากาศเป็นกันเอง
6. กิจกรรมต้องเหมาะสมกับวุฒิภาวะของเด็ก
7. การเรียนการสอนต้องเรียบง่าย ไม่ซับซ้อน
8. ปฏิบัติลักษณะนิสัยที่ดีแก่เด็ก เรื่องการรู้จัก รู้ทำและรู้สังเกต
9. พยายามให้เด็กเห็นว่าผลงานสำเร็จมีความสำคัญเท่ากับกระบวนการ

สร้างสรรค์

ชาวลิต คาบแก้วและสุดาวดี เหมทานนท์ (2525 : 20 - 25) ได้กล่าวถึงหลักการสอนศิลปศึกษาไว้ดังนี้

1. สอนให้เด็กเกิดการสร้างสรรค์ (Creative) คือ ส่งเสริมให้เด็กได้แสดงออกตามความพอใจ อิสระในการคิด การทำ
2. สอนตามศูนย์สนใจของเด็ก (Interest) ครูจำเป็นต้องเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกตามความสนใจของเขา
3. สอนให้สัมพันธ์กับวิชาอื่นๆ (Correlated) เป็นการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้เด็กนำเอาเหตุผลทางศิลปศึกษาไปใช้ประยุกต์กับวิชาการอื่นๆ

สรุปได้ว่า การเรียนการสอนวิชาศิลปะและการสร้างสรรค์นั้นผู้เรียนจำเป็นต้องอย่างยั้งที่จวจะได้โอกาสแสดงออกอย่างอิสระทางความคิดและการปฏิบัติตามความพึงพอใจและความถนัดของเด็กแต่ละคน เพื่อส่งเสริมให้มีการพัฒนาทางสติปัญญา ร่างกาย อารมณ์ และสังคม โดยการสอนที่มีกิจกรรมที่พร้อมเหมาะสมกับวัย เพศ ภูมิภาวะ และความถนัดตามธรรมชาติของเด็กและสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ การสอนที่เน้นให้เด็กได้เรียนรู้ถึงวิธีการแก้ปัญหาด้วยตัวเอง

การสอนศิลปะและการสร้างสรรค์ระดับเด็กก่อนวัยเรียน

การเรียนการสอนระดับอนุบาล แบ่งออกเป็น 2 ระดับคือ ระดับอนุบาลปีที่ 1 และอนุบาลปีที่ 2

ซึ่งรายละเอียดเกี่ยวกับเนื้อหาวิชา ศิลปะและการสร้างสรรค์ชั้นอนุบาลปี 2 เรื่องของเนื้อหาการวาดเขียนภาพระบายสีมีทั้งหมด 18 ครั้งต่อ 1 ภาคเรียน

ความคิดรวบยอด

กิจกรรมสร้างสรรค์ เช่น การวาดภาพระบายสี การฉีก การตัดปะ การปั้น หรือการพับกระดาษ นับเป็นสิ่งสำคัญที่จะส่งเสริมให้เด็กมีความพร้อมทางด้านร่างกาย ทำให้กล้ามเนื้อเด็กมีการประสานสัมพันธ์กันดีก่อนที่จะเรียนเขียนหนังสือ นอกจากนี้ยังช่วยส่งเสริมทางด้านสติปัญญา โดยสร้างเสริมให้เด็กเป็นผู้ที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ อันจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในอนาคต

จุดประสงค์

1. เด็กใช้กล้ามเนื้อต่างๆ ได้ประสานสัมพันธ์กันดีจับดินสอหรือพู่กันได้คล่องแคล่ว
2. เด็กแสดงออกทางศิลปะได้ตามความคิดสร้างสรรค์ของตัวเอง

เนื้อหา

1. กิจกรรมการวาดภาพระบายสี มีเรียนทุกสัปดาห์ในระยะเวลา 18 สัปดาห์ ครั้งละ 30 นาที

2. เป็นกิจกรรมการวาดภาพระบายสีตามที่ครูกำหนดหัวข้อให้
กิจกรรมที่แสดงออกทางความพร้อม มีดังนี้

1. การลากเส้นตามความเคลื่อนไหว และการจับรู้อย่างง่าย
2. การรู้จักบังคับมือในการระบายสีให้เป็นไปตามลวดลายที่จะ
3. การเขียนรูปและการระบายสี เพื่อดำเนินทอดเรื่องราวต่างจากประสบการณ์ และนิทาน

ปัญหาและอุปสรรคในการสอนศิลปศึกษาในโรงเรียน

ประเสริฐ ศิลวัฒนา กล่าวถึงปัญหาที่เป็นผลกระทบต่อการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาในโรงเรียนไว้ดังนี้ (2529 : 1-5)

1. ปัญหาที่เป็นผลกระทบเกิดจากผู้สอน ได้แก่ ผู้สอนไม่มีความรู้ความเข้าใจ ตลอดจนทักษะและประสบการณ์ทางศิลปะ เพราะผู้สอนไม่มีพื้นฐานการศึกษาด้านศิลปะโดยตรง และครูผู้สอนขาดความเอาใจใส่ในกระบวนการเรียนการสอน

2. ปัญหาอันเป็นผลกระทบจากผู้บริหาร ได้แก่ ผู้บริหารขาดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการวิชาศิลปศึกษา ผู้บริหารคำนึงแต่วิชาที่มุ่งเน้นด้านวิชาการพร้อมทั้งไม่ได้คำนึงถึงบุคลากรที่สอนวิชาศิลปศึกษาว่าจะต้องมีความรู้ในวิชาศิลปศึกษาหรือไม่

3. ปัญหาที่เกิดจากผู้ปกครองเอง ได้แก่ ผู้ปกครองมุ่งหวังให้เด็กเก่งในทางด้านวิชาการ เพื่อการศึกษาต่อพร้อมทั้งยังไม่เข้าใจจุดประสงค์ที่สำคัญของศิลปศึกษาว่ามีผลต่อการพัฒนาการเด็กอย่างไร

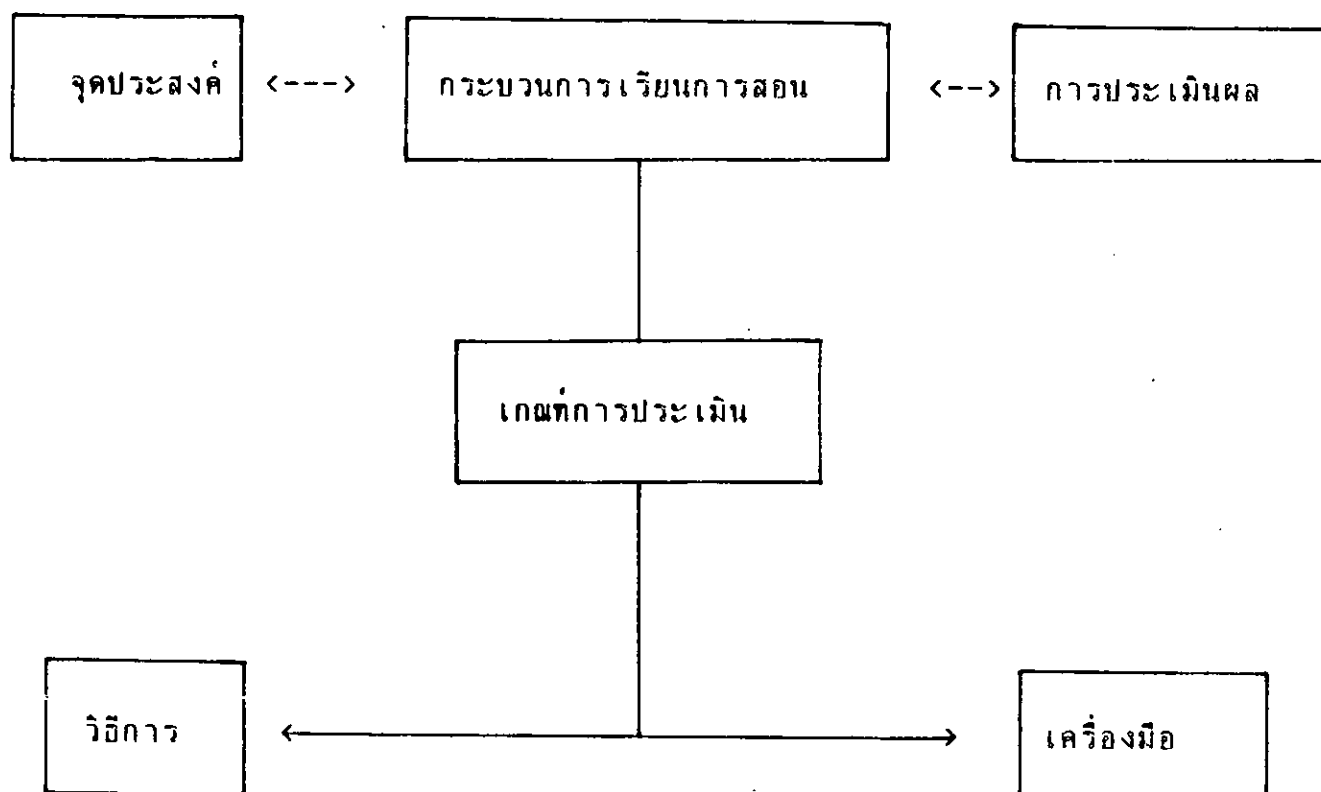
4. ปัญหาที่เกิดจากผู้เรียนเอง ได้แก่ ผู้เรียนไม่ชอบเรียนศิลปะเพราะมีพื้นฐานและทักษะไม่ดี กิจกรรมการเรียนมีผลต่ออารมณ์ความรู้สึกเพราะกิจกรรมไม่เหมาะสมกับบุคลิกภาวะ และเกิดจากค่านิยมทางบ้านที่ไม่สนับสนุนให้เด็กเรียนวิชานี้

สรุปได้ว่า ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญในการสอนศิลปศึกษาเกิดจากครูผู้สอน ผู้บริหาร ผู้ปกครองและตัวเด็กนักเรียน แต่ถ้าทุกฝ่ายมีความรู้ความเข้าใจที่ตื้นต่อวิชาศิลปศึกษาปัญหาต่างๆ ก็จะหมดไป ทำให้การเรียนการสอนศิลปศึกษามิบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ยิ่งขึ้นตามที่ต้องการและวางเป็นหมายไว้

การวัดผลการประเมินผลวิชาศิลปศึกษา

การวัดผลการเรียนวิชาศิลปศึกษา หมายถึง การวัดระดับความเจริญงอกงามที่เกิดขึ้นจากการเรียนการประกอบกิจกรรมทางศิลปะของนักเรียน ทำให้นักเรียนทราบว่าตนเองมีความถนัดและความสามารถในด้านใดและควรปรับปรุงแก้ไขอย่างไรพร้อมทั้งครูผู้สอนสามารถนำผลการวัดผลไปปรับปรุงการสอนด้วย (ประภัสสร นิยมธรรม 2522 : 50 - 55) วิชัย วงษ์ใหญ่ (เอกสารประกอบคำบรรยาย) ได้ให้เกณฑ์การประเมินผลวิชาศิลปะ เป็นขั้นตอนดังนี้

การประเมินผลวิชาศิลปะ

ความรู้	←————→	แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์
กระบวนการทำงาน	←————→	แบบสังเกตพฤติกรรม
การแสดงออก	←————→	แบบสังเกตพฤติกรรม
ทักษะขั้นตอนการทำงาน	←————→	แบบประเมินทักษะ แบบบันทึกขั้นตอนการทำงาน
คุณลักษณะทางศิลปะนิสัย	←————→	แบบสังเกต แบบสอบถาม แบบวัดทัศนคติ แบบวัดความคิดสร้างสรรค์

แนวการวัดผลระดับก่อนประถมศึกษา

เด็กระดับชั้นอนุบาล เป็นเด็กที่จัดอยู่ในกลุ่มวัยก่อนประถมศึกษาที่มีอายุระหว่าง 4-6 ปี เป็นวัยที่กำลังเจริญเติบโตความสามารถและการแสดงออกมีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาวะสิ่งแวดล้อมการวัดผลจึงเป็นเรื่องของการวัดความพร้อมและการพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา การวัดผลไม่ใช่เรื่องของการตัดสินให้ได้หรือตก ดังนั้นการวัดผลในระดับก่อนประถมศึกษาควรใช้พิจารณาเกณฑ์ดังต่อไปนี้

1. การสังเกต

ครูควรสังเกตเด็กในทุกๆ ระยะเวลาว่าเด็กมีพฤติกรรมอย่างไรและสังเกตเด็กเป็นรายบุคคลพร้อมทั้งมีการจดบันทึกพฤติกรรมของเด็กว่า เด็กแต่ละบุคคลมีลักษณะเป็นอย่างไร เพื่อจะได้แก้ไขและปรับปรุงให้เหมาะสมต่อไป

2. การสนทนา

เป็นการสนทนาระหว่างครูกับเด็กในขณะสอน ก่อนสอนและหลังจากสอนแล้ว โดยการสนทนาตามประสงค์ของครูของเด็กแต่ละบุคคล เพื่อครูจะได้ทราบถึงขีดจำกัดของประสบการณ์ของเด็กแต่ละคน

3. การตรวจผลงาน

การตรวจผลงาน คือ การที่ครูตรวจผลงานของเด็กที่ครูกำหนดให้ว่า เด็กมีขีดความสามารถมากน้อยเพียงใดและควรปรับปรุงและแก้ไขอย่างไรด้วย

4. การใช้ข้อสอบปากเปล่า

วิธีนี้เหมาะสมกับเด็กระดับอนุบาลมากเพราะเด็กยังไม่สามารถเขียนหนังสือได้ ครูสามารถรู้ได้ว่าเด็กมีความรู้และประสบการณ์เป็นอย่างไร โดยการถามตอบและครูจะต้องจดบันทึกผลของคำตอบของเด็กไว้

5. การใช้ข้อสอบ

การใช้ข้อทดสอบสอบเด็กนั้นเพื่อเป็นการทดสอบว่า เด็กมีประสบการณ์มากน้อยเพียงใด เด็กมีความรู้และความสามารถตรงกับวัตถุประสงค์หรือไม่

ดังนั้นพอจะสรุปได้ว่าการวัดผลเคีกระดับอนุบาลนี้จะต้องเลือกใช้วิธีการวัดผลแบบไหนที่เหมาะสมนั้นต้องขึ้นอยู่กับลักษณะของแต่ละรายวิชา ซึ่งการวัดผลที่เหมาะสมนั้นควรใช้วิธีสังเกต การสนทนา และการตรวจผลงานเด็กและควรใช้ข้อทดสอบให้น้อยที่สุดโดยใช้กับบางวิชาเท่านั้น ซึ่งพอจะจัดน้ำหนักในการวัดผลของเคีกระดับอนุบาลโดยใช้เกณฑ์ดังต่อไปนี้

การวัดผล	ชั้นอนุบาลปีที่ 1		ชั้นอนุบาลปีที่ 2	
	ภาคที่ 1	ภาคที่ 2	ภาคที่ 1	ภาคที่ 2
1. การสังเกต	50 %	40 %	40 %	40 %
2. การสนทนา	40 %	30 %	30 %	30 %
3. การตรวจผลงาน	10 %	15 %	10 %	10 %
4. การใช้ข้อสอบปากเปล่า	-	10 %	10 %	10 %
5. การใช้ข้อทดสอบ	-	5 %	10 %	10 %

การวัดผลการประเมินผลการเรียนวิชาศิลปศึกษาที่สำคัญ

การวัดพัฒนาการด้านต่างๆ จากกระบวนการเรียน การสอนวิชาศิลปศึกษา แบ่งได้ดังนี้คือ

1. พัฒนาการทางการสร้างสรรค์ นักเรียนสามารถแสดงออกตามความคิดและความสามารถ แก้ปัญหาให้ผลงานมีคุณค่าและคุณภาพวัดผลได้โดยการทดสอบและการสังเกต

2. พัฒนาการทางสุนทรียภาพ นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในความงามทางศิลปะ นักเรียนสามารถเข้าใจและมีความชื่นชมในศิลปะวัดผลได้โดยการทดสอบ การสังเกต การสัมภาษณ์ และแบบสำรวจ

3. พัฒนาการทางการเรียนรู้ นักเรียนสามารถอธิบายและให้เหตุผลในความงามได้ วัดผลได้โดยการทดสอบ การสัมภาษณ์

4. พัฒนาการทางด้านสติปัญญา นักเรียนสามารถจดจำและมีความสามารถในการแก้ปัญหาได้ดี การวัดผลโดยการสังเกต การทดสอบ และการสัมภาษณ์

5. พัฒนาการทางด้านอารมณ์ นักเรียนสามารถแสดงออกได้อย่างอิสระและทำงานได้อย่างเป็นระเบียบเหมาะสม การวัดผลทำได้โดยการสังเกต การสัมภาษณ์

6. พัฒนาการทางกาย นักเรียนสามารถสร้างสรรค์ผลงานศิลปะโดยการปฏิบัติและใช้เครื่องมืออุปกรณ์ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม การวัดผลโดยการสังเกต การสัมภาษณ์และทดสอบ

สรุปได้ว่าการวัดผลการเรียนวิชาศิลปศึกษา คือการวัดขีดความสามารถและระดับความรู้ความเจริญงอกงามของเด็กที่เกิดขึ้นจากกระบวนการเรียนการสอนและการสร้างสรรค์กิจกรรมทางศิลปะ

ซึ่งผลจากการวัดผลการเรียนศิลปศึกษา ทำให้ครูผู้สอนสามารถนำเอาไปปรับปรุงแก้ไขกระบวนการเรียนการสอนให้เหมาะสมและพัฒนาให้ดีขึ้น นอกจากนี้ยังสามารถช่วยให้เด็กนักเรียนเข้าใจ และได้ทราบถึงขีดความสามารถและระดับความถนัดของเขา เพื่อที่จะได้ปรับปรุงและพัฒนาให้ถูกต้องตรงตามความสนใจของเขาต่อไป

การแสดงออกทางศิลปะของเด็ก

วิฑูร ตั้งเจริญ (2516 : 25) ได้กล่าวถึงลักษณะของการแสดงออกของเด็กว่า การแสดงออกที่ชี้ให้เห็นถึงการเติบโต การติดต่อสื่อสาร การสื่ออารมณ์ ความรู้สึกและการเป็นตัวของตัวเองที่มีลักษณะเฉพาะบุคคล ซึ่งการแสดงออกทางศิลปะของเด็กจะแสดงถึงพฤติกรรม 3 ด้าน คือแสดงออกเพื่อให้สัมพันธ์กับการเคลื่อนไหวร่างกาย แสดงออกเพื่อความสนุกสนานและแสดงออกเพื่อเรียนรู้การสร้างสรรค์และเรียนรู้สิ่งแวดล้อม (วิฑูร ตั้งเจริญ. 2526 : 11)

ประเทิน มหาชนธ์ (2511 : 20) กล่าวถึงศิลปะกับการแสดงออกไว้ว่าเป็นการสร้างสรรค์ที่เกิดจากผลของการกระทำ ซึ่งการแสดงออกไม่ว่าจะเป็นการเขียนภาพ การปั้น การเรียงความ การเขียนบทกลอน การขับร้อง การร่ายรำ การจัดดอกไม้ ตลอดจนการประดิษฐ์ของเล่นต่างๆ จัดว่าเป็นการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ทั้งสิ้น

เลิศ อาโนนทะ (2524 : 47) กล่าวว่า การแสดงออกของเด็กอย่างเสรีเป็นการพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และจินตนาการของเด็ก โลกของศิลปะเด็กคือการแสดงออกที่ซื่อ บริสุทธิ์ จริงใจและไร้เดียงสา ดังนั้นผลงานของเด็กจึงเกิดจากการแสดงออกที่ปราศจากเล่ห์เหลี่ยมมารยาใด ๆ

ดังนั้นสรุปได้ว่า การแสดงออกทางศิลปะเป็นกระบวนการในการสร้างสรรค์ผลงานของเด็ก ที่แสดงออกมาจากจิตใจโดยผ่านการสร้างสรรค์ที่กระทำเป็นผลงาน ฉะนั้นจึงมีความสำคัญและจำเป็นมากที่จะต้องส่งเสริมและสนับสนุน เพื่อพัฒนาศิลปินน้อยให้กับเด็ก เพื่อเป็นการปลูกฝัง ลักษณะนิสัยที่ดีงาม อันจะเป็นสมาชิกของสังคมที่ดีของชาติต่อไป

การวาดภาพระบายสี

ชาลิต คาบแก้วและสุดาวดี เหมทานนท์ (2525 : 136) กล่าวว่า การเขียนภาพระบายสี คือการขีด เขียน ขุด และระบายด้วยวัสดุต่าง ๆ ลงบนกระดาษ ผ้า ไม้ หรือวัสดุต่าง ๆ

วิโรจน์ ชาทองและท่านอง จันทิมา (2525 : 6) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การเขียนภาพระบายสีมาจากคำ 2 คำ คือ การเขียนภาพ (drawing) กับคำว่า ระบายสี (painting)

การเขียนภาพ หมายถึง ผู้เรียนจะเขียนด้วยอะไรก็ได้ อาจเป็นดินสอ ดินสอสี สีน้ำ สีชอล์ก สีเทียน ตลอดจนสิ่งอื่นที่สามารถทำให้เกิดเป็นรูปร่างขึ้นแล้วมีความหมายต่อผู้เขียนและผู้ดู เราถือว่าเป็นการเขียนภาพทั้งสิ้น

สำหรับคำว่า ระบายสีนั้น หมายถึงการระบายสีลงไปในภาพให้ทั่วบริเวณที่ต้องการจะระบายสี โดยใช้วิธีใดก็ได้ จะใช้อุปกรณ์หรือไม่ใช้ก็ถือว่าเป็นการระบายสีทั้งสิ้น

วิฑูร ตั้งเจริญ (2526 : 17) กล่าวว่า การสอนเขียนภาพระบายสีนั้นต้องส่งเสริมให้เด็กได้รู้จักแสดงออกในทางสร้างสรรค์ ตั้งแต่เขารู้วัยและควรจะทำอะไร เพราะจะเป็นการปลูกฝังพฤติกรรมให้กับเด็กโดยตรง ดังนั้นพฤติกรรมสร้างสรรค์ในวัยเด็กจึงเป็นเป้าหมายหนึ่งที่มีคุณค่าต่อตัวเด็กและต่อชีวิตในสังคม

๒๖

สี หมายถึงลักษณะของแสงสว่างปรากฏแก่ตาให้เห็นเป็นสีขาว ดำ แดง เขียว เป็นต้น

แม่สีข้างเขียน ได้แก่ สีต่าง ๆ ที่เป็นวัตถุธาตุนำมาผสมด้วยกาวน้ำหรือน้ำมัน ตามกรรมวิธีของช่างเขียน ซึ่งมี 3 สีดังนี้ คือ

1. สีแดง (red)
2. สีเหลือง (yellow)
3. สีน้ำเงิน (blue)

จิตวิทยาของสี

ณรงค์ ทองปาน (2526 : 87) กล่าวว่าสีเป็นสิ่งที่เร้าอย่างหนึ่งที่มีมนุษย์สามารถรับรู้ได้ทางจักษุสัมผัสและก่อให้เกิดความรู้สึกต่าง ๆ มีความหมายแตกต่างกันดังนี้

สีแดง หมายถึง ความกล้าหาญ ความไม่ปลอดภัย

สีเหลือง หมายถึง ความสดชื่น ความสดใส

สีน้ำเงิน หมายถึง ความสงบ ความเศร้าโศก

สีม่วง หมายถึง ความเยือกเย็นและสงบ

สีเขียว หมายถึง ความสดชื่น ความเยือกเย็น

สีเทา หมายถึง ความสุขุม ความสง่างาม

สีขาว หมายถึง ความบริสุทธิ์ไร้เดียงสา

สีดำ หมายถึง ความมืด ความเศร้าโศก

ชลอ พงษ์ลามาจร (2526 : 45) ได้กล่าวถึงการใช้สีจากวงจรสีธรรมชาติ มีวิธีการนำสีมาใช้ด้วยวิธีต่างๆ ดังนี้คือ

วรรณะของสี (tone) การใช้สีวิธีนี้แบ่งสีในวงจรสีออกเป็น 2 กลุ่ม คือ วรรณะสีร้อน (warm tone) และวรรณะสีเย็น (cool tone)

วรรณะสีร้อน หมายถึง สีที่กระตุ้นประสาทตา ได้แก่ สีเหลือง-สีเหลืองส้ม-สีส้ม-สีส้มแดง-สีแดง-สีแดงม่วง-สีม่วง

วรรณะสีเย็น หมายถึง สีที่ให้ความรู้สึกเย็นตา ได้แก่ สีเหลือง-สีเขียวเหลือง-สีเขียว-สีเขียวน้ำเงิน-สีน้ำเงิน-สีม่วงน้ำเงิน-สีม่วง

สีเหลืองกับสีม่วง เป็นสีที่จัดอยู่ได้ทั้งสองกลุ่ม ถ้าจัดอยู่ในกลุ่มใดควารู้สีจะ โนมเอียงไปทางนั้น คือใช้ได้กับสีวรรณะร้อนและวรรณะเย็น

สีตัดกัน หมายถึง สีที่ใช้ระบายสีต่างกัน ทำให้เกิดการตัดกันขึ้น เช่น สีแดง กับสีดำ สีแดงกับสีเหลือง สีดำกับสีชมพู เป็นต้น

สีกลมกลืน เอกชัย สุนทรพงศ์ (2523 : 37) ได้ให้ความหมายไว้ว่า สี กลมกลืนกัน คือสีด้านเดียวกันของวงล้อสี ได้แก่ สีแดงกับสีแดง สีเหลืองกับสีเขียว สีน้ำเงินกับสีม่วง เป็นต้น

การสร้างสรรค์ทางศิลปะ

ความหมายของการสร้างสรรค์ทางศิลปะ

วิบูล ตั้งเจริญ (2526 : 51) กล่าวว่า การสร้างสรรค์ คือ การแสดงออก ที่มีอิสระและมีลักษณะเฉพาะตัว รวมทั้งสมรรถภาพในการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตด้วย ถ้าเป็นการสร้างสรรค์ผลงานก็ย่อมเป็นลักษณะที่แสดงให้เห็นถึงการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง หรือการสร้างสิ่งใหม่ ซึ่งมีแนวโน้มไปในทางที่ดีกว่า

ประเทิน มหาชนธ์ (2511 : 81 - 82) กล่าวว่า การสร้างสรรค์ คือ แนว ความคิดหรือแนวการกระทำที่แสดงสิ่งใหม่ๆ ออกมา โดยไม่ซ้ำกับแนวความคิดหรือแนว การกระทำเก่า ๆ ที่เคยผ่านมาแล้วสิ่งที่เกิดใหม่นี้ต้อง เป็นไปในทางที่ถูกที่ควร เป็นไปใน ทางที่ดีขึ้น

สรุปได้ว่าความคิดสร้างสรรค์ คือ การแสดงออกที่แปลกใหม่ไปจากเดิมโดยที่มี พื้นฐานมาจากผลของรูปแบบที่เป็นลักษณะเฉพาะแต่เดิม ซึ่งผลที่เกิดจากความคิดสร้าง สรรค์นั้นอาจจะ เป็นของใหม่หรือเป็นส่วนที่พัฒนาจากของ เดิมก็ได้

การพัฒนาการของเด็กอนุบาล

1. พัฒนาการทางกาย

แคธลิน วี ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาทางด้านร่างกายของเด็กอายุ 3-5 ปีว่า ช่วงนี้เด็กจะไม่อยู่นิ่งเด็กจะวิ่งแรงตลอดเวลาช่างถามแต่การหยิบของยังไม่มั่นคง การเดินก็ไม่มั่นคงดูอึดอัด การทำงานไม่มีความปราณีต ดังนั้นจำเป็นจะต้องดูแลในเรื่องของการรับประทานอาหาร การออกกำลังกายและกล้ามเนื้อของนิ้วมือโดยการปั้นดินและการฉีก ตัดปะกระดาษ เด็กวัยนี้จึงควรเริ่มฝึกให้ช่วยเหลือตัวเองบ้างตามความเหมาะสม

2. พัฒนาการทางอารมณ์และสังคม

อิริคสัน และพรอยด์ มีความเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาการทางอารมณ์และสังคมของเด็กคล้ายๆ กันว่า เด็กช่วงนี้เป็นวัยที่ยึดตัวเองเป็นสำคัญสนใจสิ่งแวดล้อมรอบตัว ชอบทำตามและเลียนแบบ ชอบแสดงอารมณ์ต่าง ๆ โดยเปิดเผย เด็กวัยนี้ต้องการกำลังใจและคำชมเชย ดังนั้นเด็กวัยนี้จึงควรได้รับการปรับอารมณ์ให้มั่นคง เบิกบาน มีเหตุผล มีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบร่วมกับผู้อื่นอย่างง่าย ๆ รับฟังความคิดเห็นด้วยเหตุผล เพื่อจะได้มีการพัฒนาการทางอารมณ์และสังคมที่ดีต่อไป

3. พัฒนาการทางสติปัญญา

เพียเจท์ พบว่าพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กที่แตกต่างกันนั้นมีสาเหตุมาจากสภาพแวดล้อมที่ต่างกัน การรับรู้และการเคลื่อนไหวจะพัฒนาได้ดีต้องเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม รวมทั้งกระบวนการเรียนการสอนให้เหมาะสมเพื่อจะได้พัฒนาโครงสร้างทางปัญญาคือต่อไป

พัฒนาการของการแสดงออกโดยการเขียนภาพ

เด็กในระดับก่อนวัยเรียนหมายถึงเด็กที่มีอายุระหว่าง 3-6 ปี วิรุณ ตั้งเจริญ (25 : 289) กล่าวว่าเด็กมีวิวัฒนาการในการแสดงออกทางศิลปะต่างกันในแต่ละช่วงอายุมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เจริญเติบโตทั้งด้านการมองเห็น การรับรู้ สิ่งแวดล้อม ความคิดภายในและการแสดงออกซึ่งเจื่อนไขได้ผลึกให้รูปแบบและเนื้อหาในการแสดงออกทางศิลปะของเด็กเปลี่ยนแปลงไปเรื่อย ๆ

การแสดงออกทางศิลปะของเด็ก จะสูงสุดเมื่ออยู่ในช่วงวัยระยะก่อนวัยเรียน และจะลดลงเมื่ออายุ 5 ปี

พัฒนาการของเด็กก่อนวัยเรียนด้วยกิจกรรมการเขียนภาพมีดังต่อไปนี้

อายุ 2-3 ปี (การขีดเขียน)

ช่วงวัยนี้ การขีดเขียนเป็นความพึงพอใจในการเคลื่อนไหวมือและลำตัวเด็กจะมองดูผลงานของตนเองด้วยความรู้สึกพึงพอใจในความคิดสร้างสรรค์ของเขา งานขีดเขียนเป็นการเริ่มต้นของการสร้างสรรค์งานทางศิลปะเด็ก เริ่มคิดค้นสิ่งที่เขาค้นพบว่า ควรจะเป็นอย่างไร เหมือนอะไร มีความรู้สึกอย่างไร แสดงออกโดยการลากเส้นต่าง ๆ ลงบนกระดาษ ผาฉาง พื้นดิน ฯลฯ ทุกสิ่งทุกอย่างที่เด็กคิดไม่ได้นับเป็นการสูญเสียเพราะเป็นผลงานศิลปะของเขานั่นเอง

อายุ 3-4 ปี (ศิลปะที่มีรูปทรง)

ศิลปะเด็กในระยะนี้เด็กสามารถวาดเป็นรูปทรงที่พอจะแยกแยะได้ เช่น วงกลม รูปไข่ สามเหลี่ยม สี่เหลี่ยม กากบาท ฯลฯ ทั้งนี้เป็นเพราะผลจากการสั่งสมประสบการณ์และการปะทะกับสิ่งแวดล้อมอยู่ตลอดเวลา ช่วงระยะศิลปะที่มีรูปทรงนี้ ผู้ใหญ่ควรเปิดโอกาสให้เด็กได้พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ด้วยตัวเองให้มากที่สุด

อายุ 4-5 ปี (เริ่มเขียนคน)

รูปคนรูปแรกที่เด็กวาดดูไม่เหมือนคนแต่มีความรู้สึกและให้ความรู้สึกเด็กแต่ละคนจะพยายามแก้ปัญหาเกี่ยวกับความสมดุลของภาพ อย่างไรก็ตามภาพวาดนั้น ๗ ขึ้นอยู่กับความคิดทางสุนทรียภาพของเด็กแต่ละคน รูปคนที่เด็กวาดทุกรูปที่วาดก่อนอายุ 6 ปี จะสร้างสรวงศ์จากวงกลมก่อน ในขั้นนี้เด็กจะพยายามวาดให้ดูเป็นคนเท่านั้นและทำให้เด็กรู้สึกพึงพอใจ

อายุ 4-6 ปี (เริ่มเขียนรูปร่างและเรื่องราว)

เด็กจะพัฒนาเข้าสู่ขั้นที่เขียนภาพเป็นเรื่องราว ดูเริ่มเข้าใจได้หลังจากที่เขาเขียนภาพคนอยู่ช่วงระยะเวลาหนึ่ง เด็กจะเริ่มเขียนภาพสัตว์ ต้นไม้ ฯลฯ เหตุที่เด็กเริ่มเขียนเป็นรูปเป็นร่างได้เช่นนี้เป็นเครื่องพิสูจน์ให้เห็นว่าเด็กเริ่มคิดแก้ปัญหาและคิดสร้างสรวงศ์แล้ว

การพัฒนาการสร้างสรวงศ์ของเด็กนั้นแตกต่างจากการพัฒนาในด้านอื่น ๆ จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ครูและผู้ปกครองจะต้องทำความเข้าใจ เพื่อจะได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กได้พัฒนาอย่างถูกต้องตามช่วงระดับวุฒิภาวะนั้น ๆ

โลเวนเฟลด์ (Lowenfeld. 1957 :33 - 39) ได้ทำการศึกษารับพัฒนาการของเด็กตะวันตกโดยเก็บผลงานของเด็กในวัยต่าง ๆ มาศึกษาและวิเคราะห์แยกขั้นพัฒนาการทางศิลปะได้ดังนี้

1. ขั้นขีดเขียน (scribbling stage) ในขั้นนี้เด็กมีอายุระหว่าง 2-4 ขวบ เป็นเด็กวัยก่อนเข้าเรียน เด็กวัยนี้สนใจอยู่กับการเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อเป็นสำคัญ
2. ขั้นเขียนภาพให้มีความหมาย (pre-schematic Stage) ขั้นนี้เด็กจะมีอายุประมาณ 4-7 ขวบ เป็นขั้นที่เด็กเริ่มต้นของการเขียนภาพโดยการแสดงออกที่มีความหมายแต่ยังไม่มีรายละเอียดในภาพ เริ่มเขียนภาพโดยใช้วงกลมเป็นสัญลักษณ์และใช้สีตามความพึงพอใจโดยการใช้นิ้วชี้ขาค

3. ขั้นเขียนภาพได้คล้ายของจริง (scematic stage) ขั้นนี้เด็กจะมีอายุประมาณ 7-9 ขวบ เด็กเริ่มเขียนรูปทรง

เด็กเริ่มเข้าใจถึงความสัมพันธ์ของตนเองกับสิ่งแวดล้อม เด็กเริ่มเข้าใจและเห็นภาพที่เขียนด้วยว่าตรงไหนสำคัญ ตรงไหนคือส่วนประกอบและเริ่มใช้สีที่ใกล้เคียงหรือตรงกับความเป็นจริงแล้ว

4. ขั้นตอนของการเขียนภาพของจริง (dawning realism) เด็กในช่วงนี้จะมีอายุระหว่าง 9-11 ขวบ เด็กในวัยนี้เริ่มมีจินตนาการกับเพื่อนมากขึ้น การรับรู้และการถ่ายทอดเด็กสามารถสร้างภาพได้เหมือนธรรมชาติที่เป็นอยู่ การใช้สีก็ตรงกับความเป็นจริงกับธรรมชาติหรือใกล้เคียงกับธรรมชาติที่เป็นแบบ

5. ขั้นวาดภาพเหมือนของจริง (pseudo-realistic stage) ขั้นนี้เด็กมีอายุอยู่ในช่วง 11-13 ขวบ เป็นระยะเด็กเข้าสู่วัยรุ่นการเขียนภาพและการสร้างสรรค์ของเด็กในช่วงนี้ทำได้เหมือนแบบที่เป็นของจริงได้แล้ว

กริฟฟิธ ได้แบ่งพัฒนาการของการเขียนภาพออกเป็น 10 ขั้น แล้วสัมพันธ์เรื่อง
นี้กับพัฒนาการทางจินตนาการในเด็กวัยเริ่มต้นขั้นต่าง ๆ มีดังนี้

1. ขั้นขีดเขียน ที่ยังไม่สามารถแยกการเขียนแบบต่าง ๆ ได้
2. สามารถเขียนรูปทรงเรขาคณิตหยาบ ๆ ได้โดยเฉพาะวงกลมและสี่เหลี่ยม
และบอกชื่อได้เช่น ประตู หน้าต่าง แอปเปิล
3. สามารถวาดรูปสิ่งของโดยการใส่เส้นสี่เหลี่ยมหรือวงกลมเท่านั้น
4. สามารถวาดภาพโดยใช้วงกลมและเส้นให้เป็นภาพคนหรือภาพสัตว์อื่นเป็น
ความสนใจเบื้องต้น
5. สามารถวาดรูปต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็วและสามารถตั้งชื่อภาพที่วาดขึ้นได้
6. ให้ความสนใจสิ่งที่วาดรูปในรูปหนึ่งและภาพที่วาดจะเป็นงานที่เด็กเอาใจ
ใส่และตั้งใจทำอย่างมาก มีรายละเอียดมากขึ้น
7. สามารถวาดรายละเอียดในภาพให้มีความสัมพันธ์กัน
8. ในการวาดแต่ละครั้งเด็กจะวาดเพียงภาพเดียว
9. เด็กจะวาดภาพผสมและยังวาดก็ยังคงมีความสนุกสนานในการแสดงสิ่งต่างๆ
ในภาพ
10. สามารถจะพัฒนาการวาดรายละเอียดภายในรูปภาพจากการได้มีโอกาส
วาดภาพเป็นจำนวนมาก

สรุปได้ว่า การพัฒนาการของการแสดงออกโดยการเขียนภาพของเด็กเป็นไปตามลำดับขั้นและพัฒนาขึ้นเรื่อยๆ ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสนใจและส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างถูกต้องและเหมาะสมอย่างสมบูรณ์ โดยการจัดเตรียมความพร้อมทางด้านสภาวะแวดล้อม อำนวยความสะดวกอันจะเป็นประโยชน์ผลของการพัฒนาของเด็กต่อไป

ภาพที่เด็กปฐมวัยชอบวาด

ไฮไลวิทซ์, หลุยส์ และลูกา ได้กล่าวถึงภาพที่เด็กวาดว่าภาพที่เด็กวาดจะได้รับอิทธิพลมาจากสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัวของเขา ซึ่งแบ่งได้ 4 แบบ คือ

1. ภาพวาดตามความสนใจ เด็กจะวาดภาพตามความคิดของเขา
2. ภาพวาดอิสระ คือ การวาดภาพจากหัวข้อที่กำหนดให้แต่เด็กจะคิดภาพเอง
3. ภาพของจริง เด็กจะวาดภาพตามแบบที่กำหนดให้
4. วาดภาพตามแบบที่กำหนดให้ ภาพนี้เด็กจะวาดตามตัวอย่างที่กำหนดให้ทุก

ประการ

ซึ่งในปีค.ศ.1890 จากการสังเกตการวาดภาพแบบอิสระของเด็กอายุ 5-7 ปี ปรากฏว่าภาพที่เด็กชอบวาดมากที่สุด คือ ภาพมนุษย์และภาพรองลงมา คือ ภาพสัตว์และภาพต้นไม้

และในปีค.ศ.1930 จากการสังเกตการวาดภาพของเด็กกลุ่มเล็ก ตั้งแต่ชั้น 1 ถึง 4 เป็นระยะเวลา 3 ปีติดต่อกัน ผลปรากฏว่าภาพที่เด็กชอบวาดมากที่สุดและชอบวาดรองๆ กันลงมา คือภาพมนุษย์ ภาพบ้าน และรถไฟ เครื่องบิน ภาพเรือ เป็นต้น

จโนะ จึงสรุปได้ว่าภาพที่เด็กชอบวาดมากที่สุด คือภาพที่เขาได้สัมผัสและร่วมในเหตุการณ์ คือ ภาพคนและภาพที่เป็นสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบๆ ตัวของเขา

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการแสดงออกทางศิลปะโดยการเขียนภาพระบายสี

อัสชา แสงอัสนีย์ (2515 : 81-82) ได้ศึกษารับพัฒนาการทางศิลปะกับเด็กประถมศึกษา โดยยึดหลักเกณฑ์พัฒนาการทางศิลปะที่ โลเวนเฟลด์ทำการวิจัยค้นคว้าไว้ เป็นเกณฑ์พบว่า ลักษณะการวาดภาพคนของนักเรียนทุกกลุ่มอายุพัฒนาขั้นพัฒนาการทางศิลปะขั้นที่ 1 ไปแล้ว นักเรียนที่พัฒมาถึงขั้นพัฒนาการทางศิลปะขั้นที่ 2 มีรวมทั้งสิ้นร้อยละ 81.25 โดยพบว่าลักษณะการวาดภาพคนของนักเรียนที่อยู่ในขั้นพัฒนาการขั้นที่ 2 แบ่งเป็น 4 ลักษณะ คือ

1. เขียนวงกลมแทนศีรษะ มีเส้นยาวแทนลำตัว แขน ขา ไม่แสดงเพศ
2. ลักษณะคล้ายกับลักษณะที่แต่แสดงเพศด้วยกระโปรงหรือกางเกง
3. มีเส้นอื่น ๆ เพิ่มเติมนอกจากเส้นยาวว ทึ่แทนลำตัว แขน ขาแต่ไม่แสดงเพศ
4. ใช้เส้นเรขาคณิตและเส้นอื่น ๆ ปนกันแสดงเพศด้วยหมวก กระโปรง กางเกง

นอกจากนี้ยังพบว่า เด็กที่มีพัฒนาการทางศิลปะชั้นที่ 1 ชั้นที่ 2 และชั้นที่ 3 จะวาดภาพคนหน้าตรงมากที่สุด ส่วนพัฒนาการทางศิลปะชั้นที่ 4 จะวาดภาพหน้าตรงและหน้าข้างปนกันและไม่มีนักเรียนในกลุ่มอายุใดที่พัฒนาการทั้งชั้นที่ 5 ซึ่งเป็นชั้นสุดท้าย

ภทรา สุนทรพทย์ (2505 : ไม่มีเลขหน้า) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "พัฒนาการทางศิลปะของเด็กไทย ในชั้นประถมศึกษาตอนต้นของโรงเรียน ประถมสาธิตแห่งหนึ่งในจังหวัดพระนคร " โดยมีความมุ่งหมายในการค้นคว้า คือ

2.1 เพื่อศึกษาว่าเด็กชั้นประถมศึกษาตอนต้นของไทยที่ได้รับการสอนศิลปะตามแนวใหม่มาตั้งแต่ต้นจะอยู่ในขั้นพัฒนาการทางศิลปะในขั้นใดเมื่ออายุประมาณเท่าใด

2.2 เด็กที่มีพัฒนาการทางศิลปะชั้นเดียวกัน เขียนภาพหรือปั้นแตกต่างกันอย่างไรบ้าง

2.3 เด็กที่มีพัฒนาการทางก้าวเขียนภาพอยู่ในขั้นหนึ่งจะมีพัฒนาการทางก้าวปั้นอยู่ในขั้นเดียวกันหรือไม่

2.4 ในระหว่างเด็กหญิงและเด็กชายแต่ละวัย เพศไหนชอบวาดและปั้นอะไรมาก

2.5 ในระหว่างเด็กหญิงและชายทั้งหมดในกลุ่มตัวอย่างที่ เพศไหนชอบวาดและปั้นอะไรมากที่สุด

การศึกษครั้งนี้จำกัดขอบเขตเฉพาะการแสดงออกทางศิลปะของเด็กโรงเรียนสาธิตประถม วิทยาลัยการศึกษาประสานมิตร โดยศึกษาจากการเขียนภาพและการปั้นของเด็กเท่านั้น

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเด็กตั้งแต่ชั้นอนุบาลถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 อย่างละ 4 ชั้นโดยผู้วิจัยได้ศึกษาการวาดภาพคน การใช้ช่องไฟและการใช้สีจากภาพที่เด็กวาด โดยใช้หลักเกณฑ์ของ วิคเตอร์ โลเวนเฟลด์

ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้คือ

1. เด็กจะมีพัฒนาการทางศิลปะอยู่ในขั้นต่าง ๆ ตามระดับอายุดังนี้

5 - 6 ขวบจนถึง 7 ขวบอยู่ในขั้นพัฒนาการขั้นที่ 2 หรือขั้นต้นของการเขียนภาพให้มีความหมาย

7 - 8 ขวบจนถึง 10 ขวบอยู่ในขั้นที่ 3 หรือขั้นเขียนรูปได้คล้ายของจริง /

9 - 11 ขวบอยู่ในขั้นที่ 4 หรือเริ่มต้นของการเขียนภาพอย่างของจริง

11 ขวบเป็นวัยที่มีความโน้มอยู่ในระยะต้นของขั้นพัฒนาการขั้นที่ 5 หรือขั้นการใช้เหตุผล

สำหรับขั้นที่ 1 เด็กทุกคนในกลุ่มตัวอย่างมีพัฒนาการเพิ่มขึ้นให้หมดทุกคน

2. เด็กที่อยู่ในขั้นพัฒนาการทางศิลปะขั้นเดียวกัน เขียนภาพแสดงลักษณะรูปคน การใช้ช่องไฟ การใช้สีและการออกแบบแตกต่างกันไปตามลำดับวัย เด็กอายุมากจะเขียนภาพมีลักษณะใกล้เคียงลักษณะของภาพในขั้นพัฒนาการขั้นต่อไปมากขึ้น

3. เด็กส่วนมากมีพัฒนาการทางการเขียนภาพอยู่ในขั้นเดียวกับการปีน

4. เด็กหญิงทุกรายชอบวาดภาพบ้านและคน แต่วัย 9-10 ขวบวาดภาพทิวทัศน์เพิ่มขึ้น 10-11 ขวบวาดจากนวนิยายหรือเรื่องยาวและภาพสัตว์เพิ่มขึ้น ส่วนเด็กผู้ชายทุกรายชอบวาดจากរបแต่บางวัยมีการวาดจากสิ่งอื่นราวลงมาจากจากรบคือ 5 ขวบวาดจากนิยายหรือเรื่องยาว 9 ขวบวาดจากการต่อสู้ 10 ขวบวาดทิวทัศน์และน้ำบ 11 ขวบวาดจากท้องทะเล

5. เด็กหญิงส่วนมากของกลุ่มตัวอย่าง วาดภาพบ้านและคนมากที่สุดและชั้นภาพที่ใช้ในบ้านมากที่สุดแต่เด็กชายส่วนมากวาดจากรบมากที่สุด

ประกาศศุภการ

ตลอดเวลาของการทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ รองศาสตราจารย์ ดร.วิรุณ ตั้งเจริญ
รองศาสตราจารย์ บังอร ภูวภิรมย์ขันธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ วินัย ไสยศิริ ได้กรุณา
ให้คำปรึกษา แนะนำ ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ตลอดจนสนับสนุนและให้กำลังใจตั้ง
แต่เริ่มต้นจนสำเร็จเรียบร้อย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณทุกๆ ท่านที่มีส่วนช่วยเหลือในการทำปริญญานิพนธ์จนสำเร็จลุล่วงไป

ด้วยดี

เกริก ยืนพันธ์

จันทร์เพ็ญ ไทยประยูร (จันทร์เพ็ญ ไทยประยูร. 2518 : 8; อ้างอิงมาจาก Ibison. 1951) ได้ทำการศึกษาจากเด็ก Grade 2 ได้ผลว่าสีจะมีประโยชน์อยู่บ้าง เพราะเด็ก ๆ ชอบสีและชอบสีเข้มมากกว่าสีอ่อน สีที่นักเรียนเสนอแนะให้นำมาระบายภาพประกอบของการสอนเป็น สีเข้ม สีสดใสและสีละติตดา มีผู้เสนอแนะมากกว่าสีอ่อน เรียงลำดับสีที่มีจำนวนผู้เสนอแนะจากมากไปหาน้อย ดังนี้คือ สีเหลืองคอกวัวขพดกซ์ สีน้ำเงินสด สีเขียวสด สีแดงเลือดหมู สีแสด สีม่วงบานเย็น สีม่วง สีฟ้า สีเขียวแก่ สีดำ สีขาว สีชมพูบนแห้ง สีน้ำตาล สีเทา สีไข่มุก สีทองอ่อน สีเหลืองขาว

โชค คันศิริ (2514 : 37 - 38) ได้ศึกษาพัฒนาการในการจำแนกสิ่งของโดยอาศัยสีและรูปร่างลักษณะกับเด็กไทย โดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งมีระดับอายุ 6-12 ปี ชาย 35 คน หญิง 35 คน ในแต่ละระดับอายุรวมทั้งหมด 490 คน โดยใช้เกณฑ์ของสีและรูปร่างลักษณะประกอบด้วยรูปห้าเหลี่ยม รูปหกเหลี่ยมและรูปเจ็ดเหลี่ยม โดยมีสีต่างๆ กัน คือสีน้ำเงิน สีแดง และสีเขียว ผลการทดลองพบว่า เด็กอายุ 6 ปีจะจำแนกสิ่งของโดยใช้สีเป็นเกณฑ์ ส่วนเด็กอายุ 7 ปี การจำแนกสิ่งของยังใช้เกณฑ์ไม่แน่นอน กล่าวคือ เด็กระดับอายุ 7 ปี ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญในการจำแนกสิ่งของโดยอาศัยสีและรูปร่างลักษณะเป็นเกณฑ์

แมคลิน ได้ทำการศึกษาทดลองเปรียบเทียบคุณค่าทางการศึกษาของภาพสีกับภาพขาวดำ สรุปผลได้ว่าภาพสีกับภาพขาวดำมีคุณค่าทางการศึกษาแตกต่างกันบางประการ สีช่วยให้เห็นการเปรียบเทียบ สีลงค่าให้เห็นภาพลึกและมีระยะใกล้ไกล กลุ่มตัวอย่างชอบสีอุ่นและสีของแสงอาทิตย์มากกว่า

วุดซิด สรุปผลการวิจัยได้ว่า ภาพที่ระบายสีจะช่วยให้มองเห็นเป็นจริงเป็นจังสมบูรณ์ขึ้น สีช่วยให้ภาพมีสัดส่วนมีความเหมือนจริงมีชีวิตชีวาเพิ่มความประทับใจ เด็กๆ จะชอบภาพที่มีสัดส่วน ภาพที่เหมือนจริงหรือภาพที่เหมือนชีวิตจริงไม่ว่าภาพนั้นจะระบายสีหรือไม่ระบายสีความเหมือนจริงมีคุณค่าทางการศึกษามากที่สุด

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนชายและนักเรียนหญิง มีความสามารถในการแสดงออกทาง การวาดภาพคนระบายนสีแตกต่างกันโดยการวาดภาพระบายนสีเกี่ยวกับคนแตกต่างกัน
2. นักเรียนชายและนักเรียนหญิง มีความสามารถในการเลือกใช้สีแตกต่างกัน
3. นักเรียนชายและนักเรียนหญิง มีพัฒนาการในการวาดรูปแบบภาพคนระบายนสีแตกต่างกัน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าตามลำดับดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ✓
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ✓

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนอนุบาล ชั้นปีที่ 2 ในโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดกรุงเทพมหานครที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2530 จำนวน 14,760 คน

2. กลุ่มตัวอย่างได้จากการ การสุ่มแบบหลายขั้นตอน (multistage random sampling) จากโรงเรียนอนุบาลเอกชน 9 โรงเรียน ได้นักเรียนจำนวน 180 คนเป็นนักเรียนชาย 90 คนและนักเรียนหญิง 90 คน โดยมีขั้นตอนการสุ่มตัวอย่างดังนี้

2.1 จังหวัดกรุงเทพมหานคร มี 24 เขต แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มเขตชั้นในและกลุ่มเขตชั้นนอก โดยถือตามเกณฑ์กำหนดพื้นที่ปกครองงานฝั่งเมืองกรุงเทพมหานคร 2529 ดังตาราง ดังต่อไปนี้ ✓

ตาราง 1 แสดงเขตชั้นในและเขตชั้นนอก จังหวัดกรุงเทพมหานคร

กลุ่มที่ 1 เขตชั้นใน	กลุ่มที่ 2 เขตชั้นนอก
1. เขตพระนคร	1. เขตคลองสาน
2. เขตสัมพันธวงศ์	2. เขตภาษีเจริญ
3. เขตบางรัก	3. เขตหนองแขม
4. เขตปทุมวัน	4. เขตบางขุนเทียน
5. เขตลาดพร้าว	5. เขตราชพฤกษ์
6. เขตดุสิต	6. เขตบางเขน
7. เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย	7. เขตบางกะปิ
8. เขตพญาไท	8. เขตพระโขนง
9. เขตธนบุรี	9. เขตมีนบุรี
10. เขตบางกอกใหญ่	10. เขตหนองจอก
11. เขตบางกอกน้อย	11. เขตลาดกระบัง
12. เขตคลองสาน	
13. เขตห้วยขวาง	

2.2 ใช้วิธีสุ่มอย่างง่ายเกณฑ์ 1 ใน 3 โดยมีหน่วยในการสุ่มคือ เขตที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

กลุ่มที่ 1 เขตชั้นใน ได้แก่ เขตดุสิต เขตพญาไท เขตบางกอกน้อย เขตห้วยขวาง

กลุ่มที่ 2 เขตชั้นนอก ได้แก่ เขตภาษีเจริญ เขตบางเขน เขตพระโขนง

2.3 ใช้วิธีกลุ่มตัวอย่างโดยจำนวนโรงเรียนต่ำกว่า 35 โรงเรียนกลุ่ม

ตัวอย่าง 1 โรงเรียนและจำนวนโรงเรียนสูงกว่า 35 โรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง 2 โรงเรียน โดยได้โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 9 โรงเรียน ดังตาราง ดังต่อไปนี้

ตาราง 2 แสดงจำนวนโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ที่	เขตที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง	จำนวนโรงเรียนทั้งหมด	จำนวนโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง	ชื่อโรงเรียน
1	เขตคูลิต	28	1	อนุบาลทิพพรวิ
2	เขตพญาไท	32	1	อนุบาลหมื่นน้อย
3	เขตบางกอกน้อย	33	1	อนุบาลแสงทอง
4	เขตห้วยขวาง	17	1	อนุบาลประนันทนิจ
5	เขตภาษีเจริญ	16	1	อนุบาลเศรษฐาวิ
6	เขตบางเขน	47	2	อนุบาลเอี่ยมพานิช อนุบาลมาลากิต
7	เขตพระโขนง	84	2	อนุบาลจินดาวัฒน์ อนุบาลบ้านเค็ก

กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมี 9 ห้องเรียน ซึ่งมีนักเรียนเป็นกลุ่มตัวอย่างรวม
ทั้งหมด 180 คน ดังตารางดังต่อไปนี้

ตาราง 3 แสดงจำนวนนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ที่	โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง	จำนวนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง		
		ชาย	หญิง	รวม
1.	อนุบาลทิพพรดี	15	13	28
2.	อนุบาลหมื่นน้อย	5	5	10
3.	อนุบาลแสงทอง	9	8	17
4.	อนุบาลพระนันทกิจ	7	8	15
5.	อนุบาลเศรษฐาดี	4	4	8
6.	อนุบาลเอี่ยมพานิช	13	14	27
7.	อนุบาลมาลากิต	14	14	28
8.	อนุบาลจินดาวัฒน์	8	10	18
9.	อนุบาลบ้านเด็ก	15	14	29
	รวม	90	90	180

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นประชากรในการวิจัยมีจำนวน 180 คนเป็นนักเรียนชาย 90 คน
และนักเรียนหญิง 90 คนจากโรงเรียนอนุบาลเอกชน 9 โรงเรียนละ 1 ห้องเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

แบบทดสอบการวาดภาพคนระบายสีได้แก่ กระดาษขาวขนาด 21.5X27.5 ซม.

แบบทดสอบการวาดภาพคนระบายสี เป็นแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามตัวแปร
ที่ศึกษา มีขั้นตอนในการสร้างแบบทดสอบ ดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายของการสร้างแบบทดสอบ ในการวาดภาพ คือ

1.1 สร้างแบบทดสอบการวาดภาพคนระบายสี

1.2 หาความเชื่อมั่นและความเที่ยงตรงของแบบทดสอบการวาดภาพระบายสี

2. ศึกษาทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยเกี่ยวข้อง โดยการศึกษาพัฒนาการทางศิลปะ

โดยเฉพาะ การเขียนภาพระบายสีของนักเรียน ตามทฤษฎีของวิกเตอร์ โลเวนเฟลด์
และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีนี้

3. ศึกษาแนวตรวจวัดลักษณะภาพที่นักเรียนเขียนตามจุดมุ่งหมายของการวิจัย
และศึกษาจากกฎเกณฑ์ของวิกเตอร์ โลเวนเฟลด์

4. สร้างนิยามปฏิบัติการของรูปแบบภาพวาดของเด็กและการใช้สี

รูปแบบภาพคน หมายถึง ภาพที่เด็กวาดและระบายสีลงบนกระดาษให้เป็นรูปร่าง
หรือรูปทรง

รูปแบบภาพคนระบายสี หมายถึง ความสามารถในการแสดงออกทางศิลปะโดย
การใช้สีวาดและระบายลงบนกระดาษให้เป็นภาพคน

สี หมายถึง สี 12 สี ที่ผู้วิจัยนำมาให้นักเรียนใช้ในการวาดภาพคนระบายสี ได้แก่ สีแดง สีส้ม สีชมพู สีเหลือง สีเขียว สีน้ำเงิน สีฟ้า สีเขียวอ่อน สีน้ำตาล สีเทา สีดำ และสีขาว

สีวรรณะร้อน หมายถึง สีแดง สีส้ม สีชมพู และสีเหลือง

สีวรรณะเย็น หมายถึง สีเขียว สีน้ำเงิน สีฟ้า สีเขียวอ่อน และสีเหลือง

สีตัดกัน หมายถึง สีวรรณะร้อนใช้ร่วมกับสีวรรณะเย็น

สีกลมกลืน หมายถึง สีที่แสดงน้ำหนักใกล้เคียงกันในวงแผนสี

สีขาวดำ หมายถึง สีขาวใช้ร่วมกับสีดำ

5. สร้างแบบทดสอบและเกณฑ์ในการตรวจวัดแบบทดสอบการวาดภาพคนระบายสี

6. นำแบบทดสอบการวาดภาพคนระบายสีและเกณฑ์ในการตรวจแบบทดสอบ ให้ผู้

เชี่ยวชาญจำนวน 10 คน ตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมและแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่อง
ของแบบทดสอบและเกณฑ์ในการตรวจแบบทดสอบที่สร้างขึ้น

เกณฑ์การตรวจแบบทดสอบการวาดภาพคนระบายสี

เกณฑ์การตรวจแบบทดสอบการวาดภาพคนระบายสี โดยพิจารณาในเรื่องดังต่อไปนี้

1. ภาพคนที่วาดเป็นเพศหญิงหรือชาย
2. ภาพคนที่วาดเป็นภาพคนเต็มตัวหรือคนครึ่งตัว
3. ภาพคนที่วาดเป็นภาพคนด้านหน้า ด้านข้างหรือด้านหลัง
4. ภาพคนที่วาดเป็นภาพเด็ก ผู้ใหญ่หรือคนชรา
5. ภาพคนที่วาดเป็นภาพคนที่สวมเครื่องแต่งกายชุดไทยหรือชุดสากล
6. ภาพคนที่วาดเป็นภาพคนทำกิจกรรมยืน นั่งหรือนอน
7. ลักษณะของภาพคนอยู่ในลักษณะพัฒนาการศิลปะขั้นใด

7.1 ขั้นขีดเขียน คือวาดภาพไม่มีรูปคนและใช้สีไม่มีความหมาย

7.2 ขั้นเขียนภาพให้มีความหมาย คือวาดภาพโดยใช้วงกลมเป็นสัญลักษณ์ รายละเอียดไม่มีใช้สีตามชอบใจ

7.3 ขั้นเขียนภาพได้คล้ายของจริง คือวาดภาพโดยใช้เส้นแล้วที่ลำคอกใช้สีตามตามความเป็นจริง แต่สียังซ้ำๆ กันอยู่

7.4 ขั้นเขียนภาพอย่างของจริง คือ วาดภาพได้ตรงกับความเป็นจริงและการใช้สีก็ตรงกับความเป็นจริง

7.5 ขั้นวาดภาพเหมือนของจริง คือ วาดภาพได้เหมือนแบบที่เป็นจริง

8. การใช้สี

8.1 ใช้วรรณะร้อนหรือวรรณะเย็น

8.2 ใช้สีกลมกลืนหรือสีตัดกัน

8.3 สีขาวและดำ

✕ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลของการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบเด็กนักเรียน 2 ครั้ง โดยทำการทดสอบครั้งที่ 1 ระยะเวลาห่างกับการทดสอบครั้งที่ 2 เป็นเวลา 1 อาทิตย์ ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการวิจัยกับนักเรียนอนุบาลชั้นปีที่ 2 จำนวน 180 คน เป็นนักเรียนชาย 90 คนและนักเรียนหญิง 90 คน ซึ่งกำลังเรียนอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2530 โรงเรียนอนุบาลเอกชน เขตกรุงเทพมหานคร

ก่อนทำการวิจัยผู้วิจัยได้ติดต่อกับเจ้าของโรงเรียนอนุบาล เพื่อขออนุญาตทำการวิจัยกับนักเรียนทั้ง 9 โรงเรียน โดยกำหนดวันและเวลาทำการทดสอบโดยแต่ละโรงเรียนผู้วิจัยได้ทำการทดสอบเหมือนกันคือ เมื่อไปถึงโรงเรียนที่จะทำการทดสอบเรียบร้อยแล้วให้ครูประจำชั้น ซึ่งเป็นผู้ช่วยผู้วิจัยแจ้งให้นักเรียนทราบทั่วกันว่าจะมีครูพิเศษมาเล่านิทานและสอนวาดรูป โดยผู้วิจัยขอเวลา 1 ชั่วโมงก่อนทำการทดสอบ ผู้วิจัยได้ทำความคุ้นเคยกับเด็กนักเรียนก่อนโดยการเล่านิทานและวาดภาพประกอบนิทาน เด็กนักเรียนจะสนุกสนานกับนิทานและเริ่มอยากจะวาดภาพ

นิทานที่ใช้เล่าในการสร้างความคุ้นเคยกับเด็กมีหลายเรื่อง เช่น แม่ไก่ 3 ตัว จาม 7 ครั้ง ยายช่าแกล้งแมลงวันท่าไม้ พระราชากับหนูเนย เป็นต้น เมื่อเด็กคุ้นเคยดีแล้วจึงให้เด็กพักประมาณ 5-10 นาที แล้วจึงเริ่มทดสอบโดยแจกกระดาษทดสอบซึ่งเป็นกระดาษขาวขนาด 21.5 X 27.5 ซม. ให้นักเรียนคนละ 1 แผ่น พร้อมกับสีเทียนจำนวน 12 สี ได้แก่ สีแดง สีส้ม สีม่วง สีเหลือง สีเขียว สีน้ำเงิน สีฟ้า สีเขียวอ่อน สีน้ำตาล สีเทา สีดำ และสีขาว คนละ 1 ก้อน เมื่อเด็กนักเรียนทุกคนมีกระดาษทดสอบและสีพร้อมทุกคนแล้ว ผู้วิจัยจึงบอกคำสั่งแก่เด็กว่า " ให้นักเรียนวาดภาพคนระบายสีสิ่งควโดยวาดให้สวยงามที่สุด " ผู้วิจัยทวนคำสั่งอีก 2 ครั้งแล้วให้นักเรียนลงมือวาด โดยเฉลี่ยเด็กนักเรียนจะวาดภาพนานประมาณ 15-30 นาที การทดสอบครั้งที่ 1 เมื่อเด็กนักเรียนวาดเสร็จแล้วผู้วิจัยให้

ได้ทำการสอบสัมภาษณ์เด็กนักเรียนแต่ได้เก็บรวบรวมข้อมูลไว้เพื่อตรวจสอบรูปแบบภาพคนและการใช้สีระหว่างการทดสอบครั้งที่ 1 กับครั้งที่ 2 และการทดสอบครั้งที่ 2 เมื่อนักเรียนวาดภาพเสร็จผู้วิจัยได้รวบรวมกระดาษทดสอบโดยตรวจสอบชื่อและอายุอย่างเรียบร้อยแล้ว ให้เด็กนักเรียนพักประมาณ 5-10 นาทีแล้วจึงเล่านิทานให้ฟังเป็นรางวัลอีก 1 เรื่อง หลังจากนั้นจึงเรียกเด็กนักเรียนแต่ละคนมาสอบสัมภาษณ์ว่า ภาพวาดคนของเด็กนักเรียนนั้นมีรูปแบบอย่างไร ซึ่งผู้วิจัยจะตรวจกระดาษทดสอบจากคำตอบของเด็กนักเรียนพร้อมกับดูภาพควบคู่กัน ส่วนใหญ่ภาพวาดและคำตอบปากเปล่าของเด็กนักเรียนสอดคล้องกัน ภาพที่ทดสอบครั้งที่ 1 กับครั้งที่ 2 จะเหมือนกันทั้งรูปแบบและการใช้สี หลังจากนั้นผู้วิจัยได้รวบรวมแบบทดสอบเพื่อตรวจสอบตามเกณฑ์ในแบบทดสอบต่อไป

X การจัดกระทำข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบทดสอบที่ทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างมาทำการวิเคราะห์ที่ ตามลำดับดังนี้

1. นำแบบทดสอบมาแยกออกตามตัวแปรที่ทำการวิจัย คือ แยกกลุ่มตัวอย่างเพศชายและเพศหญิง ของแต่ละโรงเรียน ซึ่งจะได้กลุ่มตัวอย่างเพศชายจำนวน 90 คนและกลุ่มตัวอย่างเพศหญิง 90 คน

2. ตรวจแบบทดสอบแต่ละฉบับตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ ภาพที่เด็กวาดมีรูปแบบดังนี้

1. ภาพคนเต็มตัว
2. ภาพคนครึ่งตัว
3. ภาพคนด้านหน้า
4. ภาพคนด้านข้าง
5. ภาพคนด้านหลัง

6. ภาพคนเพศชาย
7. ภาพคนเพศหญิง
8. ภาพเด็ก
9. ภาพผู้ใหญ่
10. ภาพคนชรา
11. ภาพคนสวมเครื่องแต่งกายชุดไทย
12. ภาพคนสวมเครื่องแต่งกายชุดสากล
13. ภาพคนทำกิจกรรมยืน
14. ภาพคนทำกิจกรรมนั่ง
15. ภาพคนทำกิจกรรมนอน

การเลือกใช้สี

16. สีสดกัน
17. สีวรรณะร้อน
18. สีวรรณะเย็น
19. สีกลมกลืน
20. สีขาวและดำ

การพัฒนาการทางศิลปะ

21. ขึ้นขีดเขี่ย
22. ขึ้นการวาดภาพมีความหมาย
23. ขึ้นการวาดภาพคล้ายของจริง
24. ขึ้นการวาดภาพอย่างของจริง
25. ขึ้นการวาดภาพเหมือนของจริง

3. เมื่อตรวจแบบทดสอบทั้งหมด 180 ฉบับ ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง นักเรียนชาย 90 ฉบับและนักเรียนหญิง 90 ฉบับแล้วหาค่าความถี่ของแต่ละตัวแปรที่ทำการศึกษาและนำไปหาค่าร้อยละ

4. เมื่อได้ค่าร้อยละของแต่ละตัวแปรที่ทำการศึกษา ผู้วิจัยจึงหาค่าฐานนิยมจากตัวแปรทั้งหมด

5. ผู้วิจัยได้ตรวจสอบสมมติฐานโดยการใช้สูตร

$$\chi^2 = \sum \frac{(O - E)^2}{E}$$

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยไปวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ ดังนี้

1. หาอัตราค่าร้อยละ
2. หาค่าฐานนิยม
3. ทดสอบค่าความแตกต่างของความถี่ของข้อมูลในแต่ละตัวแปรที่ศึกษา

$$\chi^2 = \sum \frac{(O - E)^2}{E}$$

เมื่อ

χ^2 แทนค่า ไค-สแควร์

O แทนค่า ความถี่ที่ได้จากการสอบ

E แทนค่า ความถี่ที่คาดหวัง

$$df = (r-1)(c-1)$$

df = แทนค่าชั้นแห่งความเป็นอิสระ

r = แทนค่าแถว

c = แทนค่าสดมภ์

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยการศึกษารูปแบบภาพคนระบายสีของนักเรียนระดับอนุบาล
ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

- ตอนที่ 1 รูปแบบภาพคนระหว่างนักเรียนชายกับนักเรียนหญิง
- ตอนที่ 2 การเลือกใช้สีต่างๆ ระหว่างนักเรียนชายกับนักเรียนหญิง
- ตอนที่ 3 พัฒนาการขึ้นต่างๆ ในการเขียนรูปแบบภาพคน

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

χ^2	แทนค่าสถิติที่ใช้ในการทดสอบความแตกต่าง
O	แทนค่าความถี่ที่ได้จากการทดสอบ
E	แทนค่าความถี่ที่คาดหวัง
df	แทนขั้นแห่งความเป็นอิสระ
Mo	แทนค่าฐานนิยม

การวิเคราะห์ข้อมูล ตอนที่ 1

การวิเคราะห์รูปแบบภาพคนที่นักเรียนเขียนขึ้น เป็นภาพคนที่มีรูปแบบอย่างไร
โดยคิดเป็นร้อยละและทดสอบความแตกต่างระหว่างภาพที่นักเรียนชายและนักเรียนหญิง
เขียนโดยใช้ χ^2 -test ดังผลที่แสดงไว้ในตาราง 4

ตาราง 4 เปรียบเทียบรูปแบบภาพคนของนักเรียน จำแนกตามเพศคิดเป็นร้อยละ

รูปแบบภาพคน	ชาย		หญิง		รวม (R)		χ^2
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
1.ภาพคนเต็มตัว	88	15.79	87	15.75	177	15.77	4.12
2.ภาพคนครึ่งตัว	0	0	0	0	0	0	0
3.ภาพคนด้านหน้า	87	15.60	89	15.75	176	15.68	3.18
4.ภาพคนด้านข้าง	0	0	0	0	0	0	0
5.ภาพคนด้านหลัง	0	0	0	0	0	0	0
6.ภาพคนเพศชาย	74	13.28	13	2.30	87	7.75	43.08
7.ภาพคนเพศหญิง	33	5.92	85	15.04	118	10.51	22.16
8.ภาพเด็ก	52	9.33	61	10.79	113	10.07	0.32
9.ภาพผู้ใหญ่	49	8.79	50	8.84	99	8.82	8.49
10.ภาพคนชรา	3	0.53	1	0.17	4	0.35	2.40
11.ภาพคนสวมชุดไทย	0	0	0	0	0	0	0
12.ภาพคนสวมชุดสากล	84	15.08	88	15.57	172	15.32	0.04
13.ภาพคนทำกิจกรรมอื่น	85	15.26	88	15.57	173	15.41	9.03
14.ภาพคนทำกิจกรรมนั่ง	1	0.17	0	0	1	0.08	0.53
15.ภาพคนทำกิจกรรมนอน	1	0.17	1	0.17	2	0.17	2.02
รวม (c)	557	100	565	100	1122	100	95.37 **

$$\chi^2_{(14)} = 29.14$$

** แทนระดับนัยสำคัญ

ค่า χ^2 คำนวณมากกว่าค่าตารางแสดงว่า รูปแบบภาพคนของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 รูปแบบภาพคนที่นักเรียนเขียนนั้น ภาพคนเต็มตัวนักเรียนจะเขียนมากที่สุด คือ นักเรียนชายเขียนร้อยละ 15.79 และนักเรียนหญิงเขียนร้อยละ 15.75 ซึ่ง M_o ของภาพคนเต็มตัว = 15.77 ส่วนภาพคนด้านหน้า นักเรียนเขียนเป็นอันดับรองลงมา คือ นักเรียนหญิงเขียนร้อยละ 15.75 และนักเรียนชายเขียนร้อยละ 15.60 ในด้านการทำกิจกรรมของคนนั้น นักเรียนจะเขียนภาพคนทำกิจกรรมยืนมากที่สุด คือ นักเรียนหญิงเขียนภาพคนทำกิจกรรมยืนร้อยละ 15.57 ส่วนในเรื่องเพศ นักเรียนหญิงจะเขียนภาพคนผู้หญิงร้อยละ 15.04 ซึ่งเป็นภาพของแม่ ป้า น้า พี่สาว เพื่อนและตัวเอง นักเรียนชายจะเขียนภาพคนผู้ชายร้อยละ 13.28 ซึ่งเป็นภาพของพ่อ ปู่ อา พี่ชาย เพื่อนและตัวเอง

ภาพคนสวมเครื่องแต่งกาย นักเรียนจะเขียนภาพคนสวมเครื่องแต่งกายชุดสากลมากที่สุด นักเรียนหญิงจะเขียนภาพคนสวมเครื่องแต่งกายชุดสากลร้อยละ 15.57 ส่วนนักเรียนชายจะเขียนร้อยละ 15.08 รูปแบบภาพคนที่นักเรียนชายและนักเรียนหญิงเขียนมากที่สุด คือ ภาพคนเต็มตัว รองลงมา คือ ภาพคนด้านหน้า ยืน และสวมเครื่องแต่งกายชุดสากล ตามลำดับ ส่วนภาพที่นักเรียนเขียนน้อยที่สุด คือ ภาพคนทำกิจกรรมนั่งร้อยละ 0.08 และคนทำกิจกรรมนอนร้อยละ 0.17 และมีภาพที่นักเรียนไม่เขียนเลย คือ ภาพคนด้านข้าง ด้านหลัง และภาพคนสวมเครื่องแต่งกายชุดไทยและมีนักเรียนบางส่วนไม่แสดงออกการเขียนภาพคน เขียนเฉพาะรูปบ้านและบอกว่าคนอยู่ในบ้าน

การวิเคราะห์ข้อมูล ตอนที่ 2

การวิเคราะห์การเลือกใช้สีต่าง ๆ ในการวาดภาพของนักเรียนเพื่อศึกษาว่านักเรียนชายและนักเรียนหญิงใช้สีแบบใดมากที่สุดในการระบายคือ สีวรรณะร้อน สีวรรณะเย็น สีตัดกัน สีกลมกลืน และสีขาวดำ แล้วหาค่าร้อยละและเปรียบเทียบความแตกต่างในการใช้สีระหว่างนักเรียนชายและนักเรียนหญิง โดยใช้ χ^2 -test ดังผลที่แสดงไว้ในตาราง 5

ตาราง 5 เปรียบเทียบการใช้สีต่าง ๆ ระหว่างนักเรียนชายและนักเรียนหญิงคิดเป็นร้อยละ

สี	ชาย		หญิง		รวม		χ^2
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
1. สีวรรณะร้อน	4	4.16	4	4.30	8	4.23	10.1
2. สีวรรณะเย็น	9	9.37	2	2.15	11	5.82	3.78
3. สีตัดกัน	75	78.12	86	89.58	161	85.18	1.07
4. สีกลมกลืน	0	0	0	0	0	0	0
5. สีขาวดำ	8	8.33	1	1.04	9	4.76	14.1
รวม	96	100	93	100	189	100	29.05 **

$$\chi^2 (4) = 13.28$$

* * แทนระดับนัยสำคัญ .01

ค่า χ^2 ค่าแวนมากกว่าค่าตาราง แสดงว่านักเรียนชายและนักเรียนหญิงเลือกใช้สีทั้ง 12 สี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 การใช้สีของนักเรียนทั้งนักเรียนชายและนักเรียนหญิงส่วนใหญ่ใช้สีตัดกัน ซึ่ง M_o = การใช้สีตัดกัน = 85.18 คือ นักเรียนหญิงใช้สีตัดกันคิดค่าร้อยละ 89.51 และนักเรียนชายใช้สีตัดกันร้อยละ 78.12 รองลงมา คือ ใช้สีวรรณะเป็นร้อยละ 5.82 สีขาวค่าร้อยละ 4.76 และสีวรรณะร้อนร้อยละ 4.23 ตามลำดับ ส่วนสีที่นักเรียนไม่ใช้เขียนแสดงออก คือ สีกลมกลืนกัน

การวิเคราะห์ข้อมูล ตอนที่ 3

การวิเคราะห์การพัฒนาการเขียนต่าง ๆ ในการเขียนรูปแบบภาพคนระบายสี เพื่อศึกษาว่า นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีความสามารถในการเขียนภาพคนอยู่ในพัฒนาการทางศิลปะขั้นใดบ้างตามเกณฑ์พัฒนาการทางการเขียนภาพของโลเวนเฟลด์ (Lowenfeld. 1970 : 89 : 221) ดังผลที่แสดงไว้ในตาราง 6

ตาราง 6 พัฒนาการขั้นต่าง ๆ ในการวาดภาพคนระบายสีจำแนกตามเพศคิดเป็นร้อยละ

การพัฒนาศิลปะ	ชาย		หญิง		รวม		χ^2
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
1. ขึ้นขีด เขียน	0	0	0	0	0	0	0
2. ขึ้นการเขียนภาพมีความหมาย	19	21.35	2	2.25	21	11.80	13.36
3. ขึ้นการเขียนภาพคล้ายเหมือนจริง	70	78.65	80	89.89	150	84.27	24.46
4. ขึ้นการเขียนภาพอย่างของจริง	0	0	7	7.87	7	3.93	3.5
5. ขึ้นการวาดภาพเหมือนของจริง	0	0	0	0	0	0	0
รวม	89	100	89	100	178	100	41.32**

$$\chi^2 (4) = 13.28$$

* * * แทนระดับนัยสำคัญ .01

ค่า χ^2 คำนวณมากกว่าค่าตาราง แสดงว่าการพัฒนาการทางศิลปะของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนใหญ่นักเรียนชายและนักเรียนหญิง มีพัฒนาการทางศิลปะโดยการเขียนภาพคนอยู่ในขั้นที่ 2 และขั้นที่ 3

โดยการพัฒนาการทางศิลปะชั้นที่ 3 นักเรียนชายและนักเรียนหญิงแสดงออกมีจำนวนร้อยละ 84.27 ซึ่งการพัฒนาการทางศิลปะชั้นที่ 3 เป็นขั้นที่นักเรียนมีพัฒนาการทางศิลปะสูงสุดกล่าวโดยสรุปคือ

นักเรียนชายและนักเรียนหญิง มีพัฒนาการทางศิลปะชั้นที่ 2 ร้อยละ 11.80

นักเรียนชายและนักเรียนหญิง มีพัฒนาการทางศิลปะชั้นที่ 3 ร้อยละ 84.27

นักเรียนหญิง มีพัฒนาการทางศิลปะชั้นที่ 4 ร้อยละ 3.93

จะเห็นว่าการพัฒนาการทางศิลปะชั้นที่ 3 นักเรียนมีพัฒนาการสูงสุดและการพัฒนาการขั้นที่ 4 มีนักเรียนหญิงมีพัฒนาการทางศิลปะร้อยละ 3.93 ส่วนพัฒนาการทางศิลปะชั้นที่ 1 ทั้งนักเรียนหญิงและนักเรียนชายมีพัฒนาการทางศิลปะผ่านเลยมาแล้ว

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายและความสำคัญของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบภาพวาดคนระบายสีของนักเรียนอนุบาลชั้นปีที่ 2
2. เพื่อศึกษาการพัฒนาการวาดภาพคนระบายสีของนักเรียนอนุบาลชั้นปีที่ 2
3. เพื่อให้ทราบการพัฒนาการวาดรูปแบบภาพคนระบายสีของนักเรียนระดับอนุบาล ชั้นปีที่ 2
4. เพื่อเป็นประโยชน์แก่ครูและผู้บริหารในการนำข้อมูลไปใช้ปรับปรุงการเรียนการสอน เพื่อให้สอดคล้องกับบุคลิกและพัฒนาการทางศิลปะของนักเรียนในระดับอนุบาล ชั้นปีที่ 2
5. เพื่อเป็นประโยชน์สำหรับผู้ปกครองในการส่งเสริมการวาดภาพระบายสีให้เด็กได้พัฒนาอย่างเต็มความสามารถตามความถนัดและความสนใจ

สมมติฐานของการวิจัย

1. นักเรียนชายและนักเรียนหญิง มีความสามารถในการแสดงออกทางศิลปะโดยการวาดภาพระบายสีเกี่ยวกับคนแตกต่างกัน
2. นักเรียนชายและนักเรียนหญิง มีความสามารถในการแสดงออกทางศิลปะโดยการใช้อสีแตกต่างกัน
3. นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีพัฒนาการในการวาดรูปแบบภาพคนระบายสีแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนอนุบาลเอกชน ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ซึ่งกำลังเรียนอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2530 เขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 9 โรงเรียนเป็นโรงเรียนเขตชั้นใน 4 โรงเรียนและโรงเรียนเขตชั้นนอก 5 โรงเรียนเป็นนักเรียนชาย 90 คน นักเรียนหญิง 90 คน รวมเป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 180 คน

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง คือ เพศชาย เพศหญิง ตัวแปรตาม ได้แก่ รูปแบบภาพวาดของเด็ก เช่น ภาพคนเต็มตัว ภาพคนครึ่งตัว ภาพคนด้านหน้า ภาพคนด้านข้าง ภาพคนด้านหลัง ภาพคนเพศชาย ภาพคนเพศหญิง ภาพเด็ก ภาพผู้ใหญ่ ภาพคนชรา ภาพคนสวมเครื่องแต่งกายชุดไทย ภาพคนสวมเครื่องแต่งกายชุดสากล ภาพคนทำกิจกรรมและสี เช่น สีวรรณะร้อน สีวรรณะเย็น สีตัดกัน สีกลมกลืน สีขาวดำ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือกระดาษขาวขนาด 21.5 X 27.5 ซม. พร้อมลิเกียบ 1 คู่ลงจำนวน 12 สี ได้แก่ สีนํ้าเงิน สีฟ้า สีเขียวอ่อน สีน้ำตาล สีเทา สีดำ และสีขาว เป็นแบบทดสอบเกี่ยวกับการวาดภาพคนระบายสีของนักเรียน

การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำกระดาษคำตอบไปทดสอบกับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง คำนวณ เวลาที่กำหนดไว้ แล้วรวบรวมกระดาษคำตอบดังกล่าวมาตรวจสอบเพื่อทำการวิเคราะห์ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้รับ คือ รูปแบบภาพวาดคนระบายสีของนักเรียนระดับอนุบาลชั้นปีที่ 2 จำนวน 180 คน โรงเรียนอนุบาลเอกชน ซึ่งเป็นกระดาษคำตอบวาดภาพคนระบายสีเทียนและภาพวาดของนักเรียนได้ตรวจสอบ ดังนี้

1. ตรวจกระดาษคำตอบโดยวิธีหาค่าความถี่ในแต่ละข้อย่อย แล้วหาค่าร้อยละ เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างในการวาดภาพระบายสีรูปแบบภาพคน ระหว่างนักเรียนชายและนักเรียนหญิงโดยใช้ ไค-สแควร์

2. หาค่าความถี่ในแต่ละข้อย่อย แล้วหาค่าร้อยละ เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างในการเลือกใช้สีระหว่างนักเรียนชายและนักเรียนหญิงโดยใช้ ไค-สแควร์

3. หาค่าความถี่ในแต่ละข้อย่อยตามความลามารดของนักเรียน และหาค่าร้อยละ เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างพัฒนาการทางศิลปะขั้นต่าง ๆ ระหว่างนักเรียนชายและนักเรียนหญิง

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถานภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชายและนักเรียนหญิงที่กำลังเรียนอยู่ในโรงเรียนอนุบาลเอกชน ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ในเขตกรุงเทพมหานครซึ่งนักเรียนส่วนใหญ่สนใจวิชาศิลปะศึกษามาก สืบเนื่องจากการแสดงออกและความสนใจในระหว่างการทำแบบทดสอบ

2. การแสดงออกทางศิลปะ โดยการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนเกี่ยวกับรูปแบบภาพคนอยู่ในขั้นพัฒนาการขั้นที่ 3 คือ ขั้นการเขียนภาพคล้ายของจริงซึ่งอยู่ในหลักเกณฑ์ของ ไค-สแควร์

3. การเปรียบเทียบการแสดงออกทางศิลปะ โดยการวาดภาพระบายสีของนักเรียนเกี่ยวกับรูปแบบภาพคน โดยจำแนกตามเพศ

นักเรียนชายและนักเรียนหญิงวาดภาพระบายสีรูปแบบภาพคน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 รูปแบบภาพคนที่นักเรียนชายชอบวาดมากที่สุด คือ คนเพศชายด้านหน้าตรง เต็มตัว ท่ากิจกรรมยืน แต่งกายชุดสากล ส่วนรูปแบบภาพคนที่นักเรียนหญิงชอบวาดมากที่สุดคือ คนผู้หญิงด้านหน้าตรง เต็มตัว ท่ากิจกรรมยืน แต่งกายชุดสากล

4. การแสดงออกทางศิลปะโดยการวาดภาพระบายสีรูปแบบภาพคนของนักเรียนเกี่ยวกับการใช้สี เปรียบเทียบระหว่างนักเรียนชายและนักเรียนหญิง

นักเรียนชายและนักเรียนหญิง เลือกใช้สีแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สีที่นักเรียนชายและนักเรียนหญิงเลือกใช้มาก คือ สีดำกันไ้แก่ สีแดงกับสีเขียวและสีฟ้ากับสีส้ม ส่วนสีที่นักเรียนชายและนักเรียนหญิงไม่ใช้เลยคือสีกลมกลืนกัน

อภิปรายผล

1. การแสดงออกทางศิลปะโดยการวาดภาพระบายสีของนักเรียนเกี่ยวกับรูปแบบภาพคนจากการวิจัยพบว่า นักเรียนชายและนักเรียนหญิง มีพัฒนาการทางศิลปะในการเขียนรูปแบบภาพคนอยู่ในขั้นพัฒนาการทางศิลปะขั้นที่ 3 คือ ขั้นการเขียนภาพคล้ายของจริงตามเกณฑ์ของโลเวนเฟลด์ (Lowenfeld, 1957 : 33 - 39) และมีนักเรียนบางส่วนที่เขียนภาพอยู่ในขั้นพัฒนาการทางศิลปะขั้นที่ 2 คือ ขั้นการเขียนภาพมีความหมาย และมีนักเรียนบางส่วนเขียนภาพมีพัฒนาการทางศิลปะขั้นที่ 4 คือขั้นการเขียนภาพเริ่มต้นอย่างของจริงซึ่งจากการศึกษาและทดลองจะพบว่า เด็กนักเรียนชายและเด็กนักเรียนหญิงมีความสามารถพิเศษที่แสดงออกได้สูง ในด้านศิลปะคือสามารถเขียนภาพรูปแบบภาพคนระบายสีอยู่ในขั้นพัฒนาการที่ 3 คือ ขั้นการเขียนภาพคล้ายของจริง

2. การเปรียบเทียบความสามารถในการแสดงออกทางศิลปะของนักเรียนเกี่ยวกับรูปแบบภาพคนระบายสี โดยจำแนกตามเพศ จากการวิจัยพบว่า

นักเรียนชายและนักเรียนหญิง มีพัฒนาการทางการเขียนภาพรูปแบบภาพคนแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ซึ่งสอดคล้องกับสรุปผลการศึกษาทดลองเฮอว์ล็อก (Herlock. 1956 : 333 - 334) คือเด็กอายุระหว่าง 5-11 ปีจะวาดรูปเพศเดียวกับตนมากกว่าเพศตรงข้าม เด็กชายจะเขียนรูปคนที่มีสัดส่วนถูกต้องกว่าเด็กหญิงและรูปคนของ เด็กหญิงจะมีเครื่องประดับตกแต่งมากกว่าเด็กชาย รูปแบบภาพคนที่เด็กชายวาดจะเขียนภาพคนผู้ชายเต็มตัวเห็นด้านหน้าตรง ยืนท่ากิจกรรมต่าง ๆ สวมชุดสากล ส่วนใหญ่เป็นภาพบิดา พี่ชาย และตัวเด็กชายเอง ส่วนรูปแบบภาพคนของเด็กหญิงจะเป็นภาพผู้หญิงเต็มตัว ด้านหน้าตรงยืนท่ากิจกรรมต่าง ๆ สวมเครื่องแต่งกายชุดสากลและมักจะเป็นภาพมารดา พี่สาว น้า ป้า และตัวของเด็กหญิงเอง

3. การแสดงออกทางศิลปะโดยการวาดรูปแบบภาพคนระบายสีของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงเกี่ยวกับการใช้สี เปรียบเทียบระหว่างนักเรียนชายและนักเรียนหญิงจากการวิจัยพบว่า

นักเรียนชายและนักเรียนหญิงใช้สีแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ คือ นักเรียนหญิงเลือกใช้สีต้งกันมากกว่านักเรียนชาย ซึ่งตรงกับงานวิจัยของจันทร์เพ็ญ ไทยประบูร (จันทร์เพ็ญ ไทยประบูร. 2518 : 8; อ้างอิงมาจาก Ibison. 1951) ว่าเด็ก ๆ ชอบสีเข้มมากกว่าสีอ่อน สีที่เด็กเล่นและใช้นำนามาระบายภาพประกอบการสอน คือ สีที่ติดกันละคู่คดา เข้มและสีสดใส

นักเรียนชายใช้สีวรรณะเย็นและสีขาวดำมากกว่าเด็กนักเรียนหญิงสีที่นักเรียนชายและนักเรียนหญิงใช้เท่า ๆ กัน คือ สีวรรณะร้อนและสีกลมกลืนกับนักเรียนชายและนักเรียนหญิงไม่ใช้เลย

ข้อสังเกต

จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบว่า

1. เด็กผู้ชายและเด็กผู้หญิงวาดภาพรูปแบบคนสองครึ่งจากระยะเวลาต่างกัน

1 ลำดับที่ ปรากฏว่าภาพที่เด็กวาดไม่แตกต่างกันทั้งรูปแบบและการใช้สี

2. เด็กผู้ชายเลือกใช้สีวรรณะเย็นเป็นส่วนใหญ่ในการทำแบบทดสอบ

3. เนื้อหาในภาพนอกจากวาดภาพคนระบายสีแล้วยังมีเรื่องราวบรรยาย

ประกอบภาพอีก เช่น ภาพคนอยู่ที่ชายทะเล ภาพคนรดน้ำต้นไม้ ภาพคนตกปลา ภาพคนไปตลาด ภาพคนล้างรถ ภาพคนยืนดูปลาและภาพคนชวนกันออกไปเที่ยว เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

1. งานวิจัยนี้เป็นข้อมูลพื้นฐานที่จะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารการศึกษาเจ้าของสถานการศึกษาและครูผู้สอนในการปรับปรุงหลักสูตรวิชาศิลปศึกษาให้เหมาะสมกับพัฒนาการทางศิลปะของนักเรียนในแต่ละระดับ

2. ควรได้มีการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ในระดับชั้นอื่น ๆ ให้มีความต่อเนื่องและครบทุกระดับชั้น

3. การวิจัยครั้งนี้ได้เลือกเฉพาะโรงเรียนอนุบาลเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานครเท่านั้น ดังนั้นจึงน่าจะได้มีการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้อีกในโรงเรียนอนุบาลอื่น ๆ ด้วย

ข้อเสนอแนะวิจัยครั้งต่อไป

ควรนำตัวแปรอื่นๆ มาศึกษา เช่น นักเรียนที่มีสภาพแวดล้อมของครอบครัวแตกต่างกันมีผลต่อความสามารถในการวาดรูปแบบภาพบรรยายลีแตกต่างกันอย่างไร หรือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีผลต่อความสามารถในการวาดภาพรูปแบบคนหรือไม่หรือนักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวแตกต่างกัน มีผลต่อความสามารถในการวาดในการวาดภาพรูปแบบคนแตกต่างกันอย่างไร เป็นต้น

๒๒๒๒๒๒๒๒

บรรณานุกรม

- ✓ การฝึกหัดครู, กรม. เอกสารหน่วยการเรียนรู้การสอนการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย.
กรุงเทพฯ : การศาสนา, 2528. ๙๖
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงาน. ผลงานวิจัยทาง
การศึกษาเล่ม 1. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เจริญผล, 2526.
- คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงาน. ศิลปะเด็ก :
สภาพปัจจุบันและอนาคต. กรุงเทพฯ : อัมรินทร์การพิมพ์, 2529.
- จันทร์เพ็ญ ไทยประยูร. การวิเคราะห์เปรียบเทียบผลที่ได้จากการสอนโดยใช้ภาพสีและ
ขาวดำ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2510.
อัสสาเนา.
- ชลอ พงษ์ลามารด. ศิลปะสำหรับเด็กมัธยม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : เจริญวิทยการ
พิมพ์, 2526.
- ชาลิต คาบแก้ว. วิธีสอนศิลปศึกษาภาคทฤษฎีและแนวปฏิบัติตามหลักสูตรประถมศึกษา
พ.ศ. 2521. กรุงเทพฯ : โอเคียนสโตร์, 2525.
- ชาลิต คาบแก้วและสุดาวดี เทพทานนท์. วิธีสอนศิลปศึกษาภาคทฤษฎีและแนวปฏิบัติตาม
หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521. กรุงเทพฯ : โอเคียนสโตร์, 2525.
- ชูศรี วงศ์วัฒนะ. เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์และท่าปก
เจริญผล, 2527.
- นิรมล ศิริฉลวย สวัสดิบุตร. ศิลปศึกษากับครูประถม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ศิริฉลวย,
2526.
- บึงอร ภูวภิรมย์วิธ. การวิจัยเบื้องต้น. เอกสารประกอบการเรียน, 2522.
- ประเทิน มหามั่น. การออกแบบใบขึ้นประถม. ม.ป.ท., 2511.
- ประภัสน นิยมธรรม. ศิลปะเด็กเชิงจิตวิทยา. ม.ป.ท., 2522.

ประเสริฐ ศิลวัฒนา. คู่มือการลงมือศิลปศึกษาชั้น ป.2. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2529.

พนอม แก้วกำเนิด. "สารสนเทศกรองปลัดกระทรวงศึกษาธิการ," มิตรครู. 27 (11): 11 มิถุนายน 2528.

ภัทรา ลุคนอห์พย์. พัฒนาการทางศิลปะของเด็กไทยในชั้นประถมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนประถมศึกษาแห่งหนึ่งในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. ปริญญาโท. กศ.ม. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, 2505. อัดสำเนา.

✓ ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. กรุงเทพฯ : นนทบุรี, 2525.

เลิศ อานันตะ. ศิลปะในโรงเรียน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์กราฟิควาร็อค. 2523.

ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ. หลักการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : ศึกษาพร, 2528.

รวาภรณ์ รักวิจัย. ก.ร.311 การศึกษาก่อนวัยเรียน. เอกสารประกอบคำสอน, 2527.

วิชัย วงษ์ใหญ่. "ศิลปะเด็กสภาพปัจจุบันและอนาคต," วิทยจารย์. หน้า 8-14 ฉบับที่ 4, เมษายน 2525.

_____. "การสอนศิลปะให้สอดคล้องกับหลักสูตรใหม่," นิทรรศการภาพเขียนเด็กไทยทั่วประเทศ. กรุงเทพฯ : สถาบันวัฒนธรรมเยอรมัน, 2521. ไม่มีเลขหน้า
_____. ศิลปะเบื้องต้น. เอกสารประกอบการเรียน. วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร 2515.

วิรัตน์ พิเศษไพฑูริย์. ความเข้าใจศิลปะ. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2521.

วิรุฒ ตั้งเจริญ. ศิลปศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิฑูรย์, 2526.

_____. รายงานการวิจัยเรื่องพัฒนาการศิลปศึกษาและสุนทรียภาพของเด็กไทยในปัจจุบัน. 2527.

วิโรจน์ ช่างทอง. เทคนิคและวิธีสอนศิลปศึกษาในโรงเรียนประถม. ม.ป.ท., 2517.

✓ ศึกษาธิการ, กระทรวง. แผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาล. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา
ลาดพร้าว, 2528. นน 15 -

✓ ศึกษาธิการ, กระทรวง. หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
ส่วนท้องถิ่น, 2520.

_____. คู่มือการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521. กรุงเทพฯ :
จงเจริญการพิมพ์, 2520.

อัสชา แลงอัลบี้. การศึกษารับพัฒนาการทางศิลปะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น
ที่ได้รับการสอนศิลปะตามแนวเก่าและแนวใหม่. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2515.

อารี รังลิ้นท์. กิจกรรมสร้างสรรค์สำหรับเด็กก่อนวัยเรียน. ภาควิชาการแนะแนวและ
จิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร ม.ป.ป.

อารี รังลิ้นท์. "การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์," วารสารการศึกษา. กรุงเทพฯ :
6 : 29-31 มีนาคม 2528.

อารี สุทธิพันธุ์. "การวาดเขียน," วารสารวารสารศึกษาศาสตร์. 2 : 108-110
ตุลาคม - ธันวาคม 2528.

อารี สุทธิพันธุ์. ศิลปศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศึกษากาพิมพ์, 2515.

อารี สุทธิพันธุ์และคนอื่นๆ. กิจกรรมสร้างสรรค์. กรุงเทพฯ : มิตี, 2518. ✓ นน 20

Anderson, Ronald. D. & others. Developing Children's Thinking
Throught Science. New Jersey : Prentice-Hall, 1970.

Cood, Carter Victor. Dictionary of Education. 3rd. New York :
McGraw-Hill, 1973.

Guilford, J.P. "Creativity," Amarican Psychologist. 5:444 -
454, 1950.

- Haber, Norman Ralph and Hershenson Mourice, The Psychology of Visual Perception. New York : Rinehart and winston, Inc., 1973.
- Herlock, Elizabeth B. Child Development. p.333-334 New York : MacGraw-Hill Book, 1957.
- Lowenfeld, Viktor. Creative and Mental Growth. New York : The Macmillan Co., 1957.
- Rudisill, Mabel. "Children's Preferences for Color V.S. Other Qualities in Illustration, " Elementary School Journal. p. 444-451 April, 1952.
- Torrance, Ellis Paul. Guiliding creative talent. New Jersey : Prentice Hall, 1962.
- Turnbull, Arthur T. N.Baird, and Russell. The Graphics of Communication : Typography Layout Design. 2nd.ed., New York : Holt Rinehart and Winston, Inc., 1968.
- Yamane, Taro. Statistics : An Introductory Analysis. 2nd.ed. New York : Harper and Row, 1967.

ภาคผนวก

แบบทดสอบรูปแบบวาดภาพคนระบายสี

เกณฑ์การตรวจแบบทดสอบรูปแบบวาดภาพคนระบายสี

ภาพเด็กผู้ชายเต็มตัวด้านหน้า ยืน สวมชุดสากล

ภาพเด็กผู้หญิงเต็มตัวด้านหน้า ยืน สวมชุดสากล

ภาพผู้ใหญ่เพศชายเต็มตัวด้านหน้า ยืน สวมชุดสากล

ภาพผู้ใหญ่เพศหญิงเต็มตัวด้านหน้า ยืน สวมชุดสากล

ภาพผู้ใหญ่เพศชายเต็มตัวด้านหน้า นอน สวมชุดสากล

ภาพผู้ใหญ่เพศหญิงเต็มตัวด้านหน้า นั่ง สวมชุดสากล

ภาพวาดคนระบายสีติดกัน

ภาพวาดคนระบายสีวรรณะร้อน

ภาพวาดคนระบายสีวรรณะเย็น

ภาพวาดคนระบายสีขาวดำ

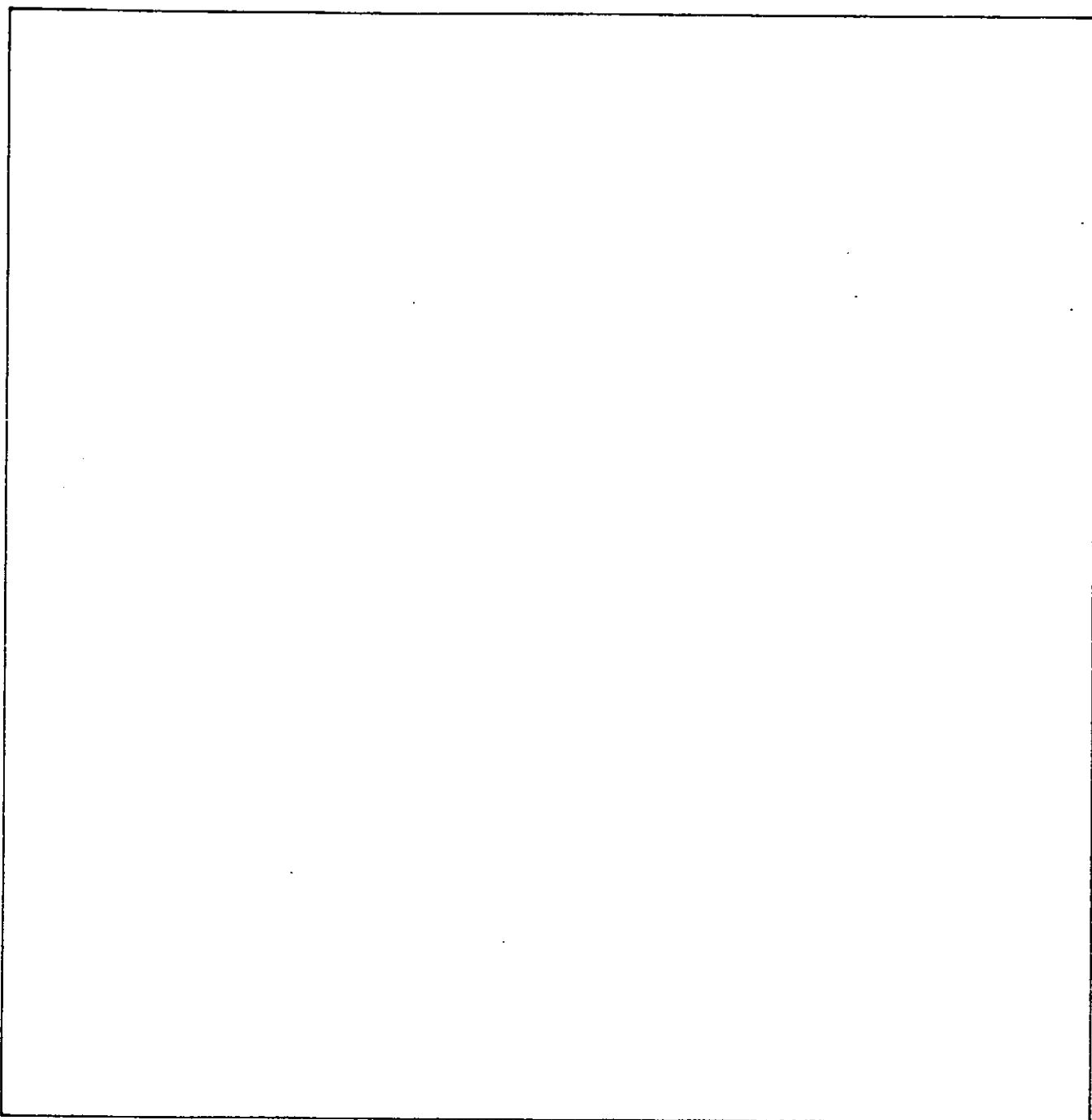
ภาพวาดคนขึ้นการวาดภาพมีความหมาย

ภาพวาดคนขึ้นการวาดภาพคล้ายเหมือนจริง

ภาพวาดคนขึ้นการวาดภาพอย่างของจริง

แบบทดสอบรูปแบบวาดภาพคนระบายสี

คำอธิบาย ให้นักเรียนวาดภาพคนลงในกระดาษที่เตรียมให้พร้อมทั้งระบายสี
ให้สวยงามและเขียนคำอธิบายภาพด้วย

เกณฑ์การตรวจแบบทดสอบรูปแบบวาดภาพคนระบายสี

เกณฑ์การตรวจแบบทดสอบรูปแบบวาดภาพคนระบายสี พิจารณาในเรื่องดังต่อไปนี้

1. ภาพคนที่วาด เป็นภาพคนเต็มตัว
2. ภาพคนที่วาด เป็นภาพคนครึ่งตัว
3. ภาพคนที่วาด เป็นภาพคนด้านหน้า
4. ภาพคนที่วาด เป็นภาพคนด้านข้าง
5. ภาพคนที่วาด เป็นภาพคนด้านหลัง
6. ภาพคนที่วาด เป็นภาพคนเพศชาย
7. ภาพคนที่วาด เป็นภาพคนเพศหญิง
8. ภาพคนที่วาด เป็นภาพเด็ก
9. ภาพคนที่วาด เป็นภาพผู้ใหญ่
10. ภาพคนที่วาด เป็นภาพคนชรา
11. ภาพคนที่วาด เป็นภาพคนสวมชุดไทย
12. ภาพคนที่วาด เป็นภาพคนสวมชุดสากล
13. ภาพคนที่วาด ทำกิจกรรมอื่น
14. ภาพคนที่วาด ทำกิจกรรมนั่ง
15. ภาพคนที่วาด ทำกิจกรรมนอน
16. ภาพคนที่วาด ใช้สิ่งของรอบ
17. ภาพคนที่วาด ใช้สิ่งของอื่น
18. ภาพคนที่วาด ใช้สีติดกับ

19. ภาพคนที่วาดใช้สีกลมกลืน
20. ภาพคนที่วาดใช้สีขาวดำ
21. ภาพคนที่วาดอยู่ในพัฒนาการศิลปะขั้นขีดเขียน
22. ภาพคนที่วาดอยู่ในพัฒนาการศิลปะขั้นการวาดภาพมีความหมาย
23. ภาพคนที่วาดอยู่ในพัฒนาการศิลปะขั้นการวาดภาพคล้ายเหมือนจริง
24. ภาพคนที่วาดอยู่ในพัฒนาการศิลปะขั้นการวาดภาพอย่างของจริง
25. ภาพคนที่วาดอยู่ในพัฒนาการศิลปะขั้นการวาดภาพเหมือนของจริง

ภาพเด็กผู้ชายเติมตัวด้านหน้า เป็น สวมชุดสากล

ภาพเด็กผู้หญิงเต็มตัวด้านหน้า ยืน ลามซุดลากอ

ภาพผู้ให้เพศชายเต็มตัวด้านหน้า ยืน สวมชุดสากล

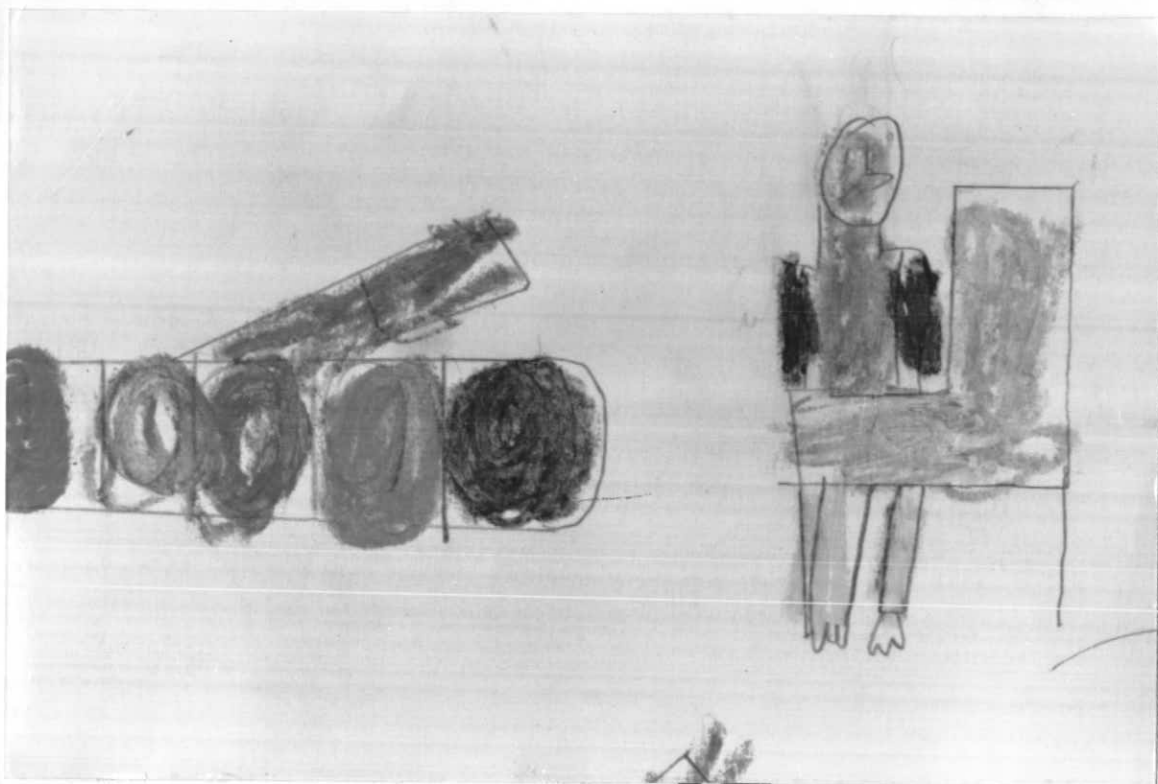
ภาพผู้ใหญ่เพศหญิงเต็มตัวด้านหน้า ยืน สวมชุดสากล

ภาพผู้ใหญ่เพศชายเติมตัวด้านหน้า นอน สวมชุดสากล

ภาพผู้ใหญ่เพศหญิงเดิมตัวด้านหน้า นั่ง สวมชุดสากล

ภาพวาดคนระบำยี่ดัดกับ

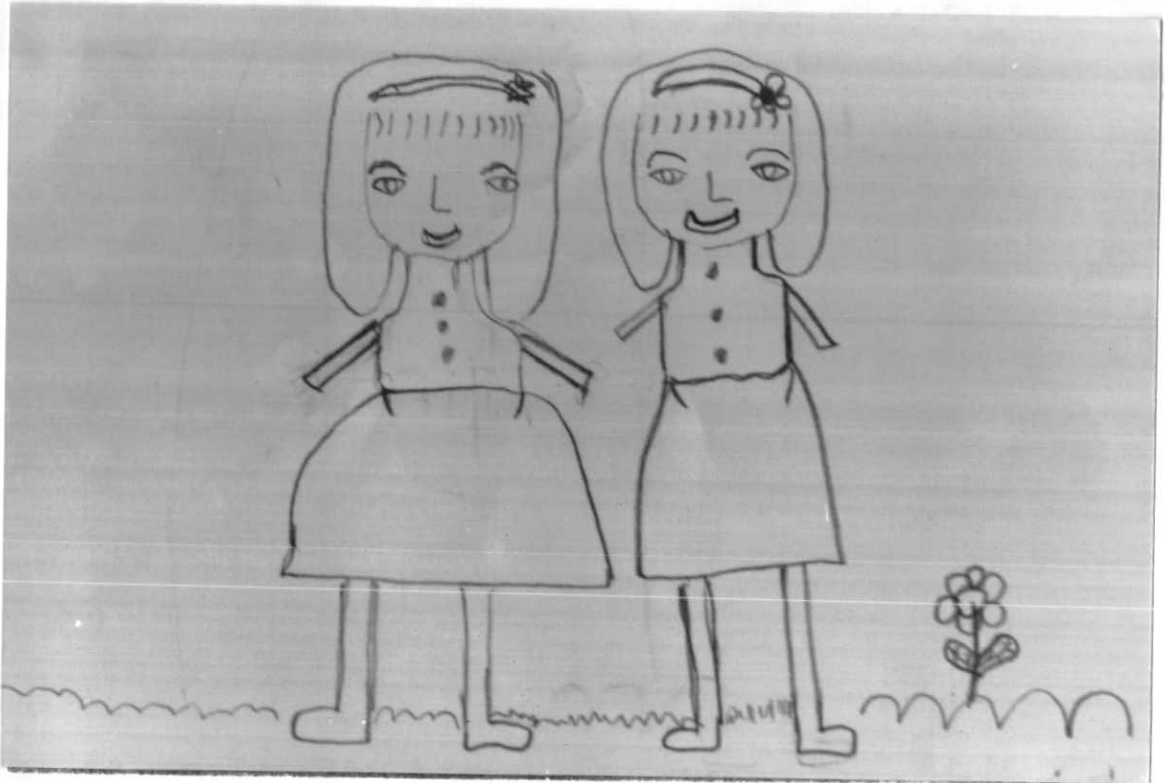
ภาพวาดคนระบายสีวรรณะรอบ

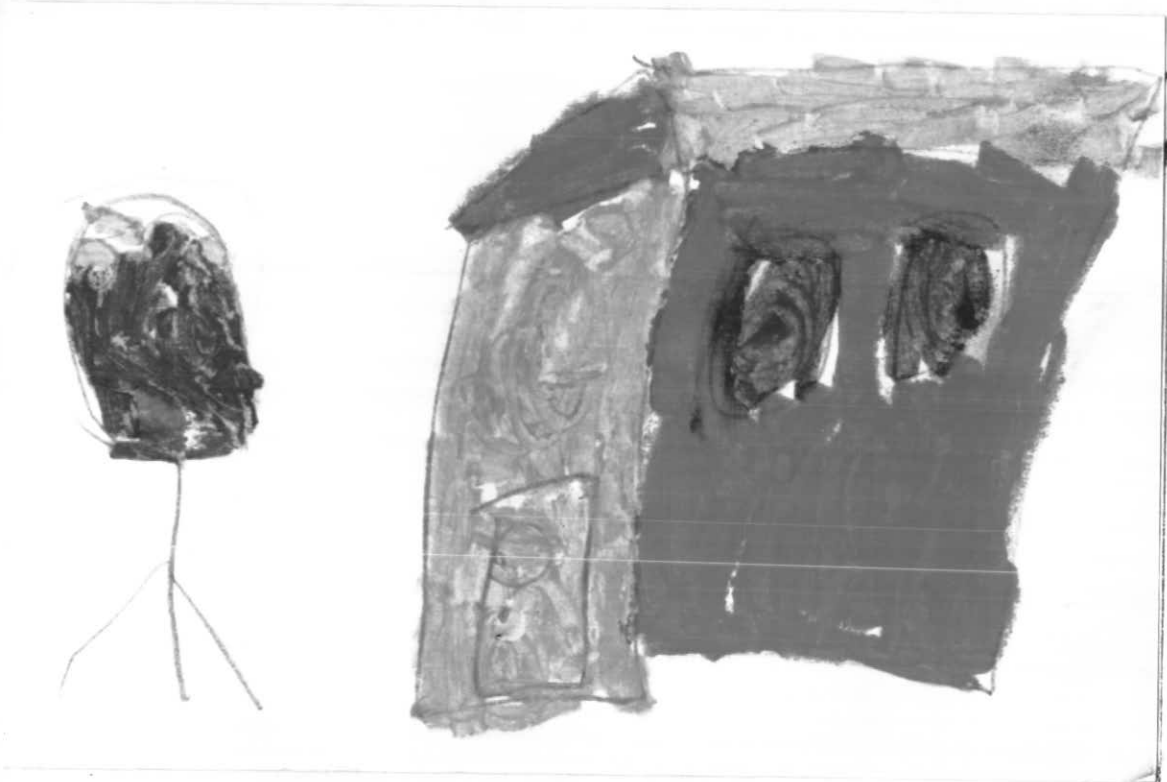
ภาพวาดคนในกายสีขาวนวล เบิก

ภาพวาดคนระบายสีขาวดำ

ภาพวาดคนขึ้นการวาดภาพมีความหมาย

ภาพวาดคนขึ้นการวาดภาพคล้ายเหมือนจริง

ภาพวาดคนขึ้นการวาดภาพอย่างของจริง

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ นายเกริก ยืนพันธ์

เกิด วันที่ 10 มกราคม พ.ศ.2502 จังหวัดฉะเชิงเทรา

ประวัติการศึกษา

พ.ศ.2521 ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนเบญจมราชรังสฤษฎ์ ฉะเชิงเทรา

พ.ศ.2525 กศ.บ. (วิชาเอกศิลปศึกษา วิชาโทการผลิตหนังสือ)

พ.ศ.2531 กศ.ม. (ศิลปศึกษา) จากมศว.ประสานมิตร